

Watertakenplan Fluvius

2016-2021

Specificatie Steenwijkerland

Concept versie 2.8 - 17 september 2015

Watertakenplan Fluvius - Specificatie Steenwijkerland -

Inhoud

1	Inleiding.....	5
2	Doelen gemeentelijke watertaken	6
3	Evaluatie bestaand beleid	15
4	Strategie	19
5	Financiën en kostendekkingsplan.....	30
6	Organisatie	36

Bijlagen

1	Begrippenlijst en opbouw (afval)waterketen	38
2	Wettelijk kader	42
3	Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden.....	53
4	Kostendekkingsplan	59
5	Kostenoverzicht.....	62
6	Vergelijking rioolheffing gemeenten	67
7	Verbrede Rioolplannen Steenwijkerland.....	69
8	Reacties instanties.....	70
9	Besluiten gemeenteraden en dagelijks bestuur	71

1 Inleiding

Watertakenplan = verbreed gemeentelijk rioleringsplan

Het watertakenplan kent een hoofdrapport en specificaties per gemeente. In het hoofdrapport is een visie beschreven op de samenwerking binnen Fluvius en hoe deze kan bijdragen aan een betaalbare, duurzame en toekomstbestendige afvalwaterketen. Het hoofdrapport is een gezamenlijk document, dat de zes gemeenten en het waterschap verbindt.

In deze specificatie worden de gemeentelijke watertaken van Steenwijkerland verder uitgewerkt. Het is tevens de invulling van de wettelijke zorgplicht en voldoet daarmee aan de eisen die aan een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden gesteld. De term “verbreed” duidt op de gemeentelijke watertaken, zoals grondwaterbeheer, baggeren, opschonen watergangen, vervangen oeverconstructies, stedelijke waterkwaliteit etc. Na invoering van de Wet Gemeentelijke Watertaken en de Waterwet zijn deze taken onder de rioolheffing gebracht. In bijlage 2 is het wettelijk kader toegelicht.

Procedure

Het watertakenplan is in nauw overleg met de betrokken partijen tot stand gekomen. Daarna is het voorgelegd aan de provincie Overijssel, het bevoegd gezag. Vervolgens is het watertakenplan voorgelegd aan de zes gemeenteraden en het dagelijks bestuur van het waterschap. Het hoofddocument is aan alle besturen voorgelegd. De gemeenteraad van Steenwijkerland heeft daarnaast deze specificatie vastgesteld.

Geldigheid

Het watertakenplan is geldig van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2021. Voor 1 januari 2022 dient de gemeenteraad een nieuw watertakenplan vast te stellen.

Giethoorn

2 Doelen gemeentelijke watertaken

2.1 Doelen en kaders

De gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd binnen wettelijke kaders, afspraken en vastgesteld beleid. De vast te stellen doelen begeven zich binnen deze kaders. De Wet milieubeheer en de Waterwet vormen de voornaamste kaders. Hieruit komen de zorgplichten voort. In 2.1.1 worden deze beschreven en in bijlage 2 worden deze nader toegelicht.

Het watertakenplan bouwt voort op bestaande afspraken en beleid. De uitgangspunten zijn vastgelegd in verschillende documenten en afspraken. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste aangehaald en toegelicht.

2.1.1 Zorgplichten

In de artikel 10.33 van de Wet milieubeheer zijn de zorgplichten van de gemeenten geregeld. In de Wet op de Gemeentelijke Watertaken is de ruimte voor gemeenten vergroot ten aanzien van de wijze waarop ze de zorgplichten invult. In het 'verbreed GRP Steenwijkerland 2009-2015' is hier al op een goede wijze invulling aangegeven. In het kort worden de drie zorgplichten als volgt ingevuld:

Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater

De eerste zorgplicht geldt de inzameling en het transport van *stedelijk* afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente geeft hier invulling aan door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. De gemeente streeft ernaar om alle percelen aan te sluiten op het riool.

In het buitengebied leidt dit tot verschillende oplossingen. De wet biedt ruimte om in plaats van aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool gebruik te maken van afzonderlijke systemen of andere passende systemen (zoals IBA's: = Individuele Behandeling van Afvalwater), als daarmee eenzelfde graad van milieubescherming wordt bereikt. Bij 45 percelen is een IBA aangelegd, welke eigendom zijn van de gemeente en in beheer en onderhoud zijn bij het waterschap.

Binnen de gemeente is geen sprake van ontheffing van de zorgplicht, alle percelen zijn aangesloten op de riolering of voorzien van een IBA.

De gemeente voldoet aan de landelijke richtlijn (Leidraad Riolerings, RIONED) voor wat betreft de dimensionering van rioolstelsels. In de actuele verbrede rioleringsplannen is dit uitgerekend. Rioolstelsels worden gedimensioneerd op een bui met een statistische herhalingstijd van eens per twee jaar (bui08). Er wordt daarnaast een berekening met een zeer intensieve bui gemaakt om te controleren of er theoretisch geen inundatie van panden ontstaat. Raakt een riool vol, dan treden randvoorzieningen en riooloverstorten in werking, waardoor regenwater vermengd met afvalwater in het oppervlaktewater kan belanden. Het waterschap ziet toe op handhaving van de waterkwaliteit en zorgt dat voldoende afvalwater wordt afgenomen om overstorting binnen de afgesproken normen te houden.

Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater

De hemelwaterzorgplicht is verankerd in artikel 3.5 van de Waterwet. Op particulier terrein is primair de eigenaar van het terrein verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater. Het hemelwater wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater of wordt in de bodem geïnfiltreerd. Uitgangspunt hierbij is dat hemelwater schoon is. Wanneer het

hemelwater te verontreinigd is, dient het afvalwater ter plaatse, door de houder, te worden gezuiverd. De gemeente biedt in zijn algemeenheid een voorziening aan waarop overtollig hemelwater kan worden geloosd. Dit kan een hemelwaterriool zijn, maar ook een wadi, greppel of infiltratievoorziening in de bodem.

De uiteindelijke keuze voor de wijze van omgaan met afvloeiend hemelwater wordt op lokaal niveau

bepaald op basis van een integrale afweging. Hierbij wordt gekeken naar de bodemgesteldheid, de waterstructuur en de stedenbouwkundige inrichting van de omgeving. Daarbij wordt uiteindelijk de meest doelmatige keuze gemaakt op basis van de lokale omstandigheden.

De gemeente beschikt niet over een verordening met betrekking tot afstromend hemelwater.

Blokkzijl

Steenwijk

Zorgplicht voor voorkomen/beperken van schade door grondwateroverlast

De gemeentelijke zorgplicht voor het voorkomen/beperken van grondwateroverlast is in 2009 gedefinieerd in de Waterwet, artikel 3.6. Het gaat om in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de te treffen maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoren.

De gemeente richt zich met name op maatregelen van waterhuishoudkundige aard. Ze kunnen bestaan uit het inzamelen, bergen, transporteren en het nuttig toepassen van schoon water, het verbeteren van de waterdoorlaatbaarheid van de bodemtoplaag. Het af te voeren grondwater kan afkomstig zijn van openbaar terrein en van particuliere percelen. Voor de inzameling op particulier terrein is de perceelseigenaar verantwoordelijk.

Voor het vaststellen van de aard van de grondwaterproblemen baseert de gemeente zich op klachten en metingen. Structurele nadelige gevolgen van grondwateroverlast komen in de praktijk

nauwelijks voor. De gemeente streeft er naar om in dergelijke situaties maatwerkoplossingen te zoeken in samenspraak met perceelseigenaren en/of belanghebbenden, waarbij doelmatigheid centraal staat. Elke oplossing vraagt om kennis van de situatie en kennis van de perceelseigenaren en/of belanghebbenden omtrent hun specifieke situatie, verantwoordelijkheid en wat normaliter van henzelf verwacht mag worden. Bouwkundige oplossingen en maatregelen buiten het openbare terrein zijn voor rekening van de perceelseigenaren. De gemeente wil hierin actief informeren en adviseren.

2.1.2 Waterakkoord

Door de gemeente is een waterakkoord gesloten met het waterschap. Hierin spreken gemeente en waterschap af om door middel van een integrale benadering meer samen te werken in het waterbeheer en het beheer van de afvalwaterketen. Dit watertakenplan is daar mede een uitvloeisel van. Het waterakkoord is een bestuurlijk akkoord dat is ondertekend namens het college van B&W en namens het dagelijks bestuur van waterschap Reest en Wieden. Het waterakkoord wil voortbouwen op de afspraken die al zijn gemaakt en vastgelegd in onder andere het waterplan, het beheer

en onderhoud van IBA's, de Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater (zie ook 2.1.3), de monitoring riooloverstorten en de samenwerking binnen Fluvius.

Het waterakkoord beoogt een verdere afstemming in uitvoering taken. Door taken en verantwoordelijkheden helder te definiëren krijgt samenwerking vorm. Partijen hebben afgesproken elkaar actief betrekken bij planvorming, ontwikkeling en uitvoering van de watertaken.

2.1.3 Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater

In 2012 is de kadernotitie IBO (Inrichting, beheer en onderhoud oppervlaktewater) opgesteld. Doel van deze notitie was om meer eenduidig beleid te ontwikkelen voor beheer en onderhoud van oppervlaktewater. Eenduidig beleid leidt tot doelmatigheid in termen van kostenbesparing, kwaliteitsverbetering en vermindering van kwetsbaarheid. Er is vastgesteld dat de focus moet komen te liggen op de taakverdeling. Daartoe zijn stappen gemaakt om de watersystemen meer in samenhang in beeld te brengen. Door middel van 'paspoorten' wordt een samenhangend geheel van watergangen, vijvers en kunstwerken beschreven. De onder-

houdstoestand wordt beschreven en maatregelen om het op orde te brengen en te houden worden vastgesteld.

Hiermee is een basis gelegd voor de overdracht van oppervlaktewater van de gemeente naar het waterschap. In 2015 is gestart met de overdracht, de over te dragen wateren worden in kaart gebracht. De gemeente is in gesprek met het waterschap over de begrenzingen en wijze waarop de daadwerkelijke overdracht zal plaats vinden. De daadwerkelijke overdracht wordt voorzien aan het eind van 2016.

2.1.4 Gebiedsdossiers

Ten behoeve van de beperking van risico's van drinkwaterwinning zijn er per provincie gebiedsdossiers opgesteld. In deze gebiedsdossiers worden risico's beschreven die vanuit watersysteem en afvalwatersysteem kunnen voorkomen binnen grondwaterbeschermingsgebieden. Gemeenten worden geacht in hun beleid rekening te houden met het voorkomen van verontreiniging. Voor twee gebieden in de gemeente Steenwijkerland is dit nader uitgewerkt: de grondwaterbeschermingsgebieden St. Jans klooster en Havelterberg. De gemeente hanteert in deze gebieden de opgestelde maatregelenprogramma's.

De belangrijkste potentiële risico's worden onder-
vangen indien de reguliere beheertaken volledig
conform wetgeving en beleid adequaat worden
uitgevoerd. Het afstromend weg- en bluswater van
nieuwe of gereconstrueerde wegen mag conform
de vereisten in de Omgevingsverordening geen
risico vormen voor de grondwaterkwaliteit binnen
intrekgebieden van drinkwaterwinningen. In het
op te stellen calamiteitenplan riolering wordt reke-
ning gehouden met het drinkwaterbelang.
De nieuwe wettelijk richtlijnen voor onkruidbe-
strijding worden zo geïmplementeerd, dat geen
(nieuwe) risico's voor grondwaterbeschermingsge-
bieden ontstaan.

Specifieke maatregelen gebiedsdossier St. Jans-
klooster:

Oppervlaktewater:

In een onderzoek naar hormoon verstorende
stoffen (door het waterschap) in 2005 is gecon-
stateerd dat de aanwezigheid van deze stoffen in
het effluent van de RWZI's milieurelevant is en dat
maatregelen gewenst zijn. Daarnaast betreft het
diverse chemische verontreinigingen, waaronder
ook bestrijdingsmiddelen, vanuit stedelijk gebied.
De wijze waarop de gemeente daarmee omgaat, is
geborgd in de wet- en regelgeving. De gemeente
voldoet hieraan.

Specifieke maatregelen gebiedsdossier Havelter-
berg:

Geén.

2.1.5 Zoetwatervoorziening Oost-Nederland

De afgelopen jaren is het deelprogramma Zoet-
water van het Deltaprogramma uitgevoerd. Het
Deltaprogramma werkt aan de uitvoering van het
Nationaal Waterplan en staat voor een veilig en
aantrekkelijk Nederland, nu en straks, waar de
waterveiligheid en de zoetwatervoorziening op
orde zijn. In het project Zoetwatervoorziening
Oost-Nederland is in de afgelopen jaren door de
verschillende waterpartners binnen Rijn-Oost ge-
werkt naar een Strategie en uitvoeringsprogramma
voor de hoge zandgronden. Hierin hebben ook
de gemeenten in het beheergebied van Reest en
Wieden deelgenomen. Uitkomst is een strategie
voor de middellange termijn. Deze is door de ge-
meenten onderschreven. Deze strategie (sparen,
aanvoeren, accepteren en adapteren) vormt een
uitgangspunt voor het watertakenplan en wordt
onder ander betrokken bij het project klimaat-
adaptatie. Het ondertekenen van de intentieverkla-
ring Zoetwatervoorziening Oost-Nederland heeft
geen financiële consequenties voor de gemeenten.
De gemeenten zijn betrokken bij het vervolgpro-
ces.

2.2 Definitie doelen gemeentelijke watertaken

Voor het definiëren van doelen binnen de uitvoering van de gemeentelijke watertaken hebben we gebruik gemaakt van de DoFEMaMe methode uit de Leidraad Riolering van RIONED. De methodiek is gebruikt om de uitvoering van de watertaken te structureren en om ervoor te zorgen dat doelen en middelen logisch met elkaar verbonden worden.

Met behulp van de DoFEMaMe methode zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. In bijlage 3 is de DoFEMaMe tabel opgenomen, waarin de vijf doelen verder zijn uitgewerkt en waarvan de functionele eisen, maatstaven en meetmethoden zijn afgeleid. Deze tabel is technisch en inhoudelijk van aard en vormt het gereedschap van de rioolbeheerder. Om de methode toegankelijk te maken en geschikt als besturingsinstrument, is ze samengevat in onderstaande figuur.

Doelen volgens de DoFEMaMe methode

DoFEMaMe = Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

Leidraad Riolering (RIONED) Module A1050

Met de beschrijving van doelen en functionele eisen legt u de gewenste situatie van de toestand en het functioneren van afval-, regen- en grondwatervoorzieningen in uw gemeente vast. Door vervolgens maatstaven en de daarbij behorende meetmethoden te formuleren, maakt u de invulling van de gemeentelijke watertaken concreet en toetsbaar. Het toetsen van doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de afgelopen periode en voor de in de komende periode benodigde middelen. Zo kunt u continu leren en verbeteren, zoals ook assetmanagement beoogt.

2.3 Sturen op doelen

Om te kunnen sturen op de uitvoering van de gemeentelijke watertaken zijn voor de verschillende onderdelen Kritieke Prestatie-Indicatoren ontwikkeld, zogenaamde doelmatigheids-KPI's.

Bij de uitwerking van de KPI's is uitgegaan van een algemene streefwaarde en een toepassingsgebied om maatwerk per situatie te kunnen leveren. Het gemeentebestuur geeft daarmee invulling aan het kwaliteitsniveau waarop de watertaken worden uitgevoerd.

Bij het definiëren van de KPI's is het sturen op hoofdlijnen het uitgangspunt. Er zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. Hieruit zijn vijf KPI's afgeleid. De tabel op de volgende bladzijde licht deze toe.

De KPI's in de tabel vormen een (bestuurlijke) samenvatting van de DoFEMaMe tabel in bijlage 3. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden nader gespecificeerd en uitgewerkt.

Kritieke prestatie-indicatoren (ook wel *kritische in plaats van kritieke*), afgekort KPI's
Dit zijn variabelen om prestaties van bedrijfsvoering te analyseren. Kritieke prestatie-indicatoren zet doelstellingen om in meetbare variabelen. Hierdoor valt duidelijk af te lezen of een organisatie op koers ligt voor de doelstellingen.
Bron: Wikipedia

	<i>Bestuurlijk doel</i>	<i>KPI</i>
1	Risico's voor de volksgezondheid door aanraking schadelijke stoffen en geur-overlast maximaal beperken.	Geen ongevallen met schadelijke gevolgen voor de volksgezondheid. Meetmethode: Klachten en meldingen
2	Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstrooming maximaal	Alle stelsels dienen (theoretisch) te voldoen aan standaard regenbui (bui08, geen water-op-sstraat). Geen water in woningen en bedrijfspanden. Maatstaf: bui met statistische herhalingstijd van eens in de 100 jaar. Meetmethode: Klachten en meldingen en neerslagmeting
3	Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.	Beperk instortingen (falen) van riolen waardoor bovengrondse infrastructuur niet meer bruikbaar is. Maximale levensduur is inzet, waarbij risico's door tijdige inspectie worden geminimaliseerd. Ernst bepalen aan de hand van risicoklasse (bovengrond en ondergrond). Geen verstopping rioolbuizen. Minimale overlast door (vervangings-) werkzaamheden. Meetmethode: klachten en meldingen (incl. buitendienst).
4	Zorg voor goede oppervlaktewater-kwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.	Emissies naar oppervlaktewater hebben geen onaanvaardbare invloed op de waterkwaliteit, deze moet voldoen aan de wettelijke criteria. Minimaal schoon water (:rioolvreemd water) via riolering naar de zuivering afvoeren. Voor maatstaf en meetmethode: Volg waterkwaliteitsspoor, verbeter knelpunten.
5	De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.	Tijdige en volledige communicatie, goed klant contactcentrum. Meetmethode: het aantal klachten en de afhandelingstijd van de klachten.

Bestuurlijke doelen en KPI's

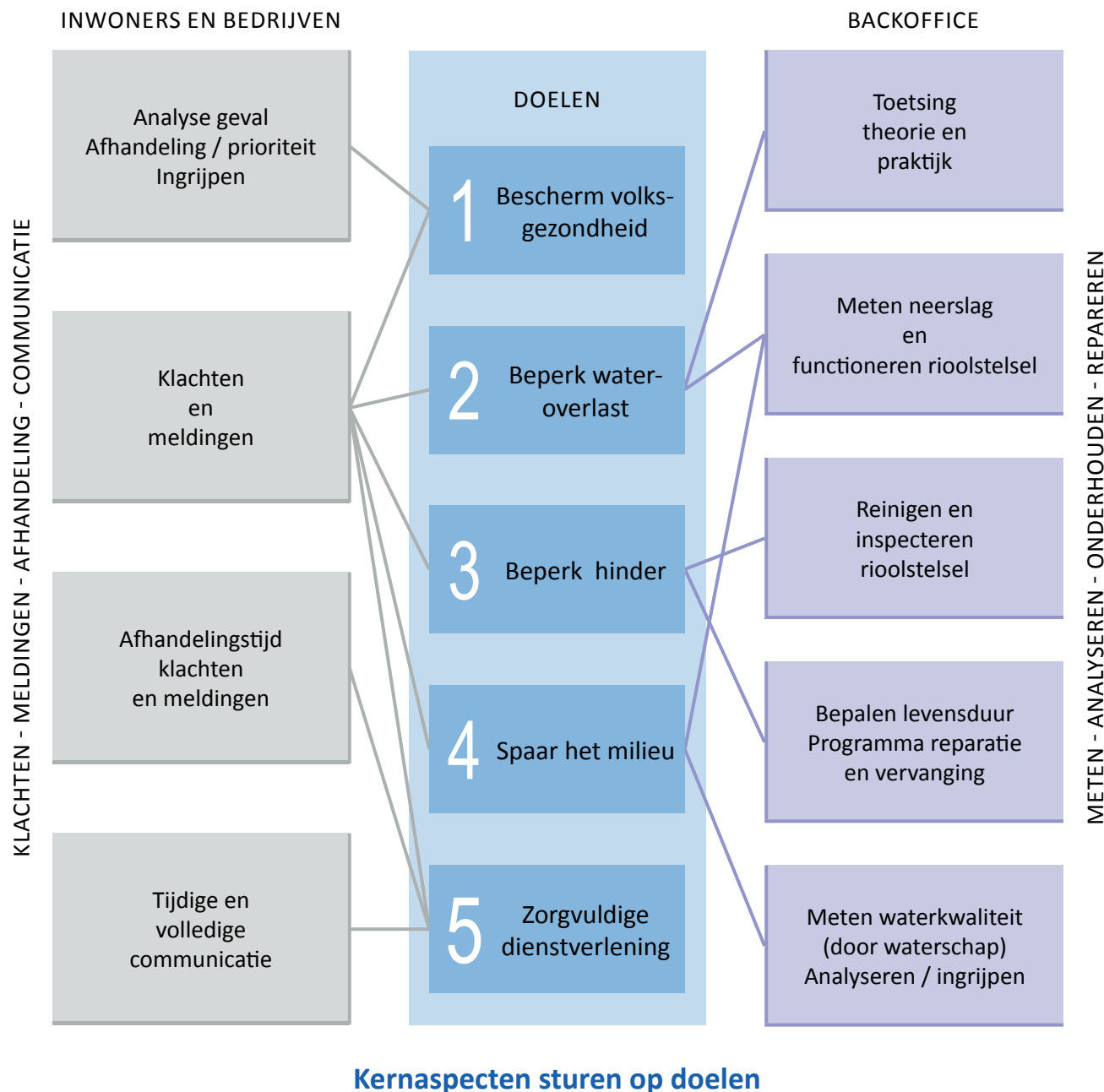
Sturing

Beheren van riolen en oppervlaktewater is gestoeld op doelmatige zorg en verantwoordelijkheid, het onderhouden en verrichten van handelingen waardoor de functie voor de toekomst gewaarborgd blijft. De rapportage over de doelrealisatie wordt daarom vorm gegeven als een kwalitatief (volg)systeem: Wat doe je, op welke manier doe je het en hoe ontwikkelt het zich in de tijd.

De vijf doelen richten zich op twee aspecten:

1. Hoe gaan we om met onze inwoners en bedrijven?
2. Hoe organiseren we de watertaken professioneel en doelmatig?

In het schema hiernaast zijn de kernaspecten benoemd waarop gestuurd zal worden.

3 Evaluatie bestaand beleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een terugblik gegeven op het gevoerde beleid en het beheer van de afvalwaterketen en het oppervlaktewater in de gemeente Steenwijkerland over de planperiode 2008-2015 van het vorige GRP en Waterplan. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar de voornemens en plannen uit het GRP, aangezien veel acties uit het Waterplan 2008-2015 zijn opgenomen in het GRP 2009-2015. Ook is gekeken naar ontwikkelingen die bij het opstellen van het GRP 2009-2015 nog niet waren voorzien.

3.2 Algemeen

Het verbrede GRP van Steenwijkerland is opgezet met een systematiek waarbij voor verschillende thema's een normenkader is opgebouwd met een kwaliteitsprofiel uitgesplitst naar de vier structurelementen: publiekslocaties, woonwijk, bedrijventerrein, buitengebied. Per onderdeel kan vervolgens gekozen worden voor de niveaus Laag, Basis en Hoog. Deze outputgerichte methodiek is goed duidelijk te maken voor bestuurders maar kent ook nadelen. Het aantal te volgen parameters overschrijdt de 1.000 wat administratief niet uitvoerbaar is.

De keuze is gemaakt om in het GRP het beleid op hoofdlijnen vast te leggen en voor de operationele uitvoering jaarlijks een jaarprogramma op te stellen waarmee het bestuur geïnformeerd wordt over de uitvoering en de voortgang van werkzaamheden.

3.3 Doelen en invulling zorgplichten

In het GRP 2009-2015 is voor de drie zorgplichten, die de gemeente volgens de wet heeft, vastgelegd hoe de gemeente de zorgplicht invult.

Zorgplicht afvalwater

Binnen de bebouwde kommen zijn alle percelen aangesloten op de riolering. Buiten de bebouwde kom zijn vrijwel alle panden aangesloten op de riolering. Een aantal panden waarvoor aansluiting op de riolering onevenredig duur is, is aangesloten op een Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA). De rioolstelsels van de gemeente en waterschap Reest & Wieden zijn ontvlochten waardoor een heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden is ontstaan.

Zorgplicht hemelwater

Het beleid is gericht op ontvlechting van afvalwaterstromen ook bij particulieren. Met name in het buitengebied is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar foutieve aansluitingen. Hoewel het een arbeidsintensieve aanpak is, zijn de resultaten goed.

In de planperiode zijn alle hydraulische rioolplannen opnieuw opgesteld en daarbij tegelijkertijd verbreed met aandacht voor grondwater(overlast).

Bij het opstellen van deze verbrede rioolplannen (vRP's) is het afvoerende oppervlak opnieuw geïnventariseerd. Gezien de werkzaamheden die hiervoor moeten worden verricht bestaat de wens dit proces te automatiseren en het afvoerend oppervlak op te nemen in de basisregistratie (BGT).

Zorgplicht grondwater

In de gemeente zijn weinig klachten over grondwater; grootschalig onderzoek is dan ook niet nodig gebleken. Om deze reden is ook geen grondwaterbeheerplan opgesteld. Wel heeft de gemeente een onderhoudsplan voor de drainagevoorzieningen.

Klimaatontwikkeling

De ontwikkelingen in het klimaat zoals die nu worden voorzien, kunnen op termijn leiden tot vaker en meer wateroverlast vanuit de riolering door regenbuien. Binnen de verbrede Rioleringsplannen is hieraan aandacht besteed door ook te toetsen wat er gebeurt met een zeer hevige bui (huidige herhalingsjijd 100 jaar). Dit heeft op een aantal plaatsen geleid tot ingrepen in de buitenruimte om bij water-op-sstraat overlast voor omliggende panden te voorkomen.

3.4 Dagelijks beheer

Planvorming

Het beleid uit het GRP wordt jaarlijks vertaald in een uitvoeringsplan met concrete maatregelen. In praktijk blijkt dit goed te werken. Op deze wijze kan het beheer goed gestuurd worden.

Reinigen en inspecteren

De inspecties van de riolering zijn op orde. De riolen waarvan dat nodig is zijn geïnspecteerd en beoordeeld. Daarmee is voldoende inzicht in de kwaliteit van de riolering. Ook alle oeverconstructies zijn geïnspecteerd. De ervaring leert dat de kwaliteit van de houten beschoeiingen sneller afneemt dan verwacht.

Beheersystemen

De beheersystemen zijn bijgewerkt om de verbrede rioleringsplannen op te kunnen stellen. Het werken van revisies vraagt doorlopend aandacht. Het koppelen van afstromende verharde oppervlakken met de BGT blijft nog een wens. Daarnaast is vanuit het waterplan de wens ontstaan om een integrale functiekaart te maken waaruit een heldere taakverdeling blijkt van de overheden en organisaties (Provincie, Gemeente, Waterschap, Rijk, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten) die

zich binnen de gemeentegrenzen bezighouden met watertaken.

3.5 Verbeteringsmaatregelen

Om de opgestelde kwaliteitsprofielen te halen was de uitvoering van een flink aantal maatregelen noodzakelijk. Deze zijn allemaal uitgevoerd. Over de maatregelen is jaarlijks gerapporteerd in de uitvoeringsplannen.

3.6 Organisatie en personeel

In het GRP werd geconstateerd dat voor een effectieve uitvoering van de gemeentelijke watertaken een uitbreiding van de organisatie nodig was met 1,4 fte naar 9,5 fte. Op dit moment is de feitelijke bezetting van de organisatie 8,7 fte.

Oldemarkt

3.7 Financiën

Na de eerste twee jaarschijven van de planperiode (2009-2010) is gesteld dat er een tegenvallend woningbouwprogramma is (minder inkomsten). Daartegenover stonden winsten in het uitgavenpatroon en zijn besparingen geboekt in de rioolvervangingskosten. Gedurende de planperiode is onderzoek verricht naar de mogelijkheden naar

het verkorten van afschrijvingstermijnen (van 60 naar 40 of 20 jaar). Het verkorten van de afschrijvingstermijn heeft als voordeel dat de renterisico's voor de toekomstige generaties verminderd worden. Met het oog op het profijtbeginsel (VNG beleid) is echter besloten geen voorstel te doen voor het aanpassen van de afschrijvingstermijnen.

Gemeente Steenwijkerland heeft een verbeteringslag gemaakt van theoretisch bepaalde investeringsbedragen voor rioolvervangingen naar meer praktisch uitvoerbare en noodzakelijke investeringen. Dat heeft een positieve invloed gehad op de werkelijk uitgevoerde investeringen in de planperiode en de prognoses versus het huidige GRP. In de grafiek is te zien dat het verloop van de rioolheffing hierdoor niet volgens prognose is verlopen, maar fors lager is gebleven.

Daarnaast heeft gemeente Steenwijkerland naar aanleiding van bezwaarprocedures de rioolheffing moeten opsplitsen in een hemel- en grondwaterheffing en een afvalwaterheffing. Hierdoor ontstonden meer heffingseenheden, waardoor de rioolheffing de laatste twee jaar iets is verlaagd.

Tot slot is onderzoek gedaan naar de kwalitatieve toestand van de oeverconstructies. Hieruit is gebleken dat de komende planperiode extra geïnvesteerd dient te worden in het vervangen van de houten beschoeiingen.

Rioolheffing werkelijk en volgens prognose huidig GRP

4 Strategie

Zo doelmatig mogelijk werken, dat blijft de uitdaging ook voor deze planperiode. In samenwerking als dat kan, waar het specifiek maatwerk is per gemeente, is dat in deze specificatie beschreven. Wij werken samen in Fluviusverband en tevens met gemeente Zwartewaterland en gemeente Staphorst. Op basis van de in hoofdstuk 2 geformuleerde doelen wordt in dit hoofdstuk de strategie uitgewerkt om deze doelen in de komende zes jaar te realiseren.

4.1 Inleiding

De afgelopen jaren is gewerkt aan zo efficiënt en effectief mogelijk beheer en onderhoud. In de investeringen is te zien dat het direct besparend heeft gewerkt. In voorgaande hoofdstukken zijn onze visie, de doelen en de evaluatie beschreven. De strategie dient om de vertaling te maken van doelen naar concrete maatregelen. Daarbij leren we van onze ervaringen en ontwikkelen we het beheer van de watertaken verder om tot doelmatige en efficiënte maatregelen en investeringen te komen. De strategie leidt tot concrete maatregelen voor de zes gemeenten en het waterschap voor de planperiode; hier uitgewerkt voor gemeente Steenwijkerland.

4.2 Van afvalwaterketen naar gemeentelijke watertaken

Riolering is een schakel in de afvalwaterketen. Riolering omvat de afvoer van afvalwater, overtollig regen- en grondwater. De afvoer gebeurt naar de rioolwaterzuivering of naar oppervlaktewater. De afvalwaterketen vormt het geheel van inzameling, transport, zuivering van afvalwater en lozing/afzet van de producten die hier uit komen. Voegen we hier de winning en distributie van drinkwater aan toe, dan spreken we van de waterketen.

Zoals uitgebreid verwoord in het hoofddocument gaat het Watertakenplan uit van een integrale benadering. Niet de gemeente, het waterschap, waterbedrijf, bedrijf of particulier staat centraal, maar het functioneren van de keten en het systeem als geheel. Om de integrale benadering vorm te geven, is voor een benadering van de afvalwaterketen in acht onderdelen gekozen:

1. Invoer
2. Inzameling & Transport
3. Zuivering
4. Uitvoer
5. Aansluiting
6. Bemaling
7. Markt
8. Watersysteem

In het maatregelenprogramma van het watertakenplan zijn samenhangende maatregelen benoemd die tot een gezamenlijke ontwikkeling van de afvalwaterketen leiden. In de bijlagen vindt u het complete overzicht van de maatregelen uit het hoofddocument.

De totale gemeentelijke watertaken zijn breder. Deze specificatie plaatst de ontwikkeling van de afvalwaterketen en het watersysteem in de context van het complete beheer en onderhoud. In dit en volgend hoofdstuk worden de maatregelen en taken verder uitgewerkt voor gemeente Steenwijkerland en verwerkt in een kostendekkingsplan.

De strategie wordt gekoppeld aan de doelen uit hoofdstuk 2. De vijf doelen worden praktisch vertaald naar maatregelen en beheeractiviteiten.

Twee doelen richten zich op communicatie, meldingen, klachten en afhandeling hiervan. Het betreft doel 1: 'bescherm de volksgezondheid' en doel 5: 'zorgvuldige dienstverlening'. Het klantcontactcentrum continueert de uitvoering waarbij vakinhoudelijke ondersteuning en uitvoering wordt geleverd door de afdeling Openbare Werken.

Vollenhove

De overige drie doelen worden behaald door de uitvoering van een aantal taken en activiteiten:

Doel 2: Beperk wateroverlast

Om dit doel te kunnen realiseren is een continu inzicht nodig in het functioneren van het rioolstelsel. Dit behelst het uitvoeren van metingen en het reinigen en inspecteren van riolen. Ook het monitoren van gemalen en overstorten valt hier onder. De gegevens moeten gestructureerd worden bijgehouden zodat er ook berekeningen mee gemaakt kunnen worden.

Bij de aanleg van nieuwe voorzieningen worden ontwerpgrondslagen gehanteerd op basis van de gemeentelijke Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) en gebiedskennis, opgedaan door middel van metingen en inspecties. Regelmatig worden

rioolstelsels onder andere met deze gegevens doorgerekend om te zien of ze nog voldoende robuust en klimaatbestendig zijn.

Doel 3: Beperk hinder

Om dit doel te realiseren is inzicht nodig, zoals bovenstaand omschreven. Hinder wordt ook beperkt door het dagelijks functioneren van aansluitingen, kolken en leidingen te garanderen. Daartoe vinden dagelijks onderhouds- en reinigingswerkzaamheden plaats. Een zo nauwkeurig mogelijke bepaling van de levensduur van riolering en oeverconstructies zorgt voor een risico-gestuurd beheer. Voordat hinder ontstaat, moet door reparatie, renovatie of vervanging zijn ingegrepen. De hiervoor benodigde investeringen worden zo nauwkeurig mogelijk gepland voor de komende zes jaar.

Doel 4: Spaar het milieu

Dit doel wordt gerealiseerd door te monitoren wat de interactie is tussen de riolering en het oppervlaktewater. Gemeenten meten de uitstoot vanuit het rioolstelsel, het waterschap volgt de ontwikkeling van de waterkwaliteit. Als gevolg van stedelijke ontwikkeling kan het nodig zijn om de uitwerp uit het rioolstelsel te verminderen. Tegelijk worden de nadelige effecten van de uitwerp van riolering zoveel mogelijk hersteld door een zorgvuldige inrichting van het oppervlaktewater en door tijdig onderhoud, waaronder baggeren.

4.3 Strategische keuzen

4.3.1 *Assetmanagement*

Meer sturing op het beheer van de openbare ruimte en een sterkere betrokkenheid van inwoners en bedrijven vragen om een andere manier van werken. De werkwijze wordt aangeduid met de term assetmanagement. Hiermee wordt beoogd om het onderhoud binnen de organisatie meer te structureren en af te stemmen, waardoor kennis beter wordt geborgd.

4.3.2 *Duurzaamheid*

Bij alle (beheer)activiteiten wordt het evenwicht bewaakt tussen ecologie, economie en sociale belangen. Langs deze weg wordt een duurzame werkwijze in de organisatie geborgd.

4.3.3 *Integrale Visie Openbare Ruimte*

Gemeente Steenwijkerland kent de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR). Hierin staat omschreven wát de gemeente integraal wil bereiken en hóe ze dit wenst te doen. De openbare ruimte is in eerste instantie het publieke domein, het grondgebied van de gemeente, met alles wat zich daarin bevindt. De belevingswaarde van de openbare ruimte wordt maar heel beperkt bepaald door het publiek

domein. Hierbij gaat het om de kwaliteit van de gehele ruimte (gevels, privé terreinen, verspreide boerderijen etc.). De gemeente kent veel beleid met betrekking tot de openbare ruimte. Het is niet aan de orde welk beleid prevaleert; kwaliteit wordt bereikt door de integrale benadering en door van daaruit keuzes te maken.

4.3.4 *Leidraad Inrichting Openbare Ruimte*

Bij het onderhouden en (her-)inrichten van de openbare ruimte van gemeente Steenwijkerland zijn veel mensen, bedrijven en instanties betrokken. Over het algemeen is de gemeente zelf initiatiefnemer en opdrachtgever, maar soms is dat ook een projectontwikkelaar of woningcorporatie. In ieder geval is het belangrijk om afspraken te maken over de spelregels die gelden wanneer er wijzigingen in de openbare ruimte worden aangebracht. In de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), zijn deze spelregels opgenomen. De spelregels gelden zowel voor de verschillende disciplines binnen het ambtelijk apparaat van de gemeente zelf, als voor de bedrijven en instanties die bij deze inrichting zijn betrokken.

4.3.5 Telemetrie en RTC:

Gemeente Steenwijkerland beschikt over het telemetriepakket H2gO, hiermee wordt op afstand informatie over de werking van de gemalen ingewonnen en kunnen de gemalen ook op afstand bediend worden. Vanuit het telemetriepakket krijgen onze servicemonteurs signalen over het actueel functioneren van de gemeentelijke afvalwaterketen. Op basis van deze signalen kunnen onze monteurs via de telemetrie acties uitvoeren. De komende planperiode wordt verkend of bepaalde acties ook verder geautomatiseerd kunnen worden, zonder tussenkomst van een servicemonteur, zogenaamde Real Time Control. Ook zal een ontsluiting gemaakt worden met het telemetrie-systeem van het waterschap, zodat onze monteurs inzicht krijgen in het functioneren van de gehele afvalwaterketen.

4.4 Maatregelen gemeente Steenwijkerland

Vanuit de ketenbenadering met de acht kernonderdelen, liggen binnen het kernonderdeel Inzameling & Transport de meeste kerntaken van de gemeente. In hoofdstuk 2 zijn vanuit de zorgplichten de Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFEMaMe) afgeleid die het kader vormen voor de te nemen maatregelen. Hoofdstuk 2 vormt de bestuurlijke samenvatting van de DoFEMaMe tabel in bijlage 3. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden gespecificeerd en uitgewerkt.

In deze paragraaf wordt per zorgplicht ingegaan op de gemeentelijke watertaken. Dit leidt gezamenlijk tot een totaalpakket van maatregelen en bijbehorende kosten. In paragraaf 4.4. is een overzicht gegeven van alle kosten en budgetten.

4.4.1 Zorgplicht inzameling stedelijk afvalwater Aanleg van nieuwe voorzieningen

Indien doelmatig wordt bij nieuwbouw gekozen voor een (verbeterd) gescheiden rioolsysteem, waarbij als voorkeur geldt dat er bovengronds wordt afgevoerd. In het bouwbesluit is opgenomen dat water gescheiden aangeboden moet worden.

De afweging wordt per plan of project gemaakt en is altijd maatwerk. Nieuwe innovatieve oplossingen worden gevolgd en waar mogelijk en haalbaar toegepast.

Binnen onze gemeente zijn de volgende ontwikkelingen bekend op het gebied van woningbouw: Oldemarkt te Oosterbroek, Molenkampen te Sint Jansklooster, Scheerwolde. Daarnaast zijn Kornputkwartier (Steenwijk), Noordwal (Vollenhove) en Bergstein (Tuk) bestaande nieuwbouwlocaties waar nog bijgebouwd wordt. Op het gebied van bedrijven zijn er drie nieuwe terreinen: Scheepdiep (Blokzijl), De Schans (Kuinre) en Boterberg (Oldemarkt) naast de bestaande bedrijventerreinen waar nog uitbreiding mogelijk is.

Gegevensbeheer

De basis van al het beheer en onderhoud ligt in het gegevensbeheer. Inzicht in het water- en riolerings-systeem kan alleen worden verkregen als het gegevensbeheer op orde is. Voor het gegevensbeheer wordt gebruik gemaakt van een Geïntegreerd Beheers Informatiesysteem (GBI) voor de openbare ruimte. Het verwerken van revisies vraagt blijvende aandacht. Via het beheersysteem worden tevens de graafmeldingen ontsloten zoals vereist in de

Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION). De wens bestaat om deze gegevens ook te ontsluiten voor de veiligheidsregio. Daarnaast bestaat de wens om het gegevensbeheer en het afvoerende verharde oppervlak te koppelen aan Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

Aansluitingen op riolering of IBA

Volgens de Waterwet (voorheen Lozingenbesluit) dienen ongezuiverde lozing van afvalwater in de bodem of op oppervlaktewater te worden opgeheven. Er zijn 45 IBA's (geplaatst door en eigendom van de gemeente). De IBA's worden onderhouden door waterschap Reest en Wieden. Er is geen ontheffing van de zorgplicht (alle percelen hebben een voorziening).

Onderhoudswerkzaamheden

Eenmaal per 15 jaar wordt het stelsel gereinigd en geïnspecteerd. In 2009 en 2010 is een inhaalslag gemaakt met reinigen en inspecteren, zodat van alle kernen de vrijvervalriolen zijn geïnspecteerd. Er is goed inzicht in kwaliteit van het rioolstelsel, zodat ook de investeringen voor vervanging op basis van kwaliteit is gemaakt. Verzamelriolen voor drukriolering worden vanuit doelmatigheidsoverwegingen niet geïnspecteerd.

Alle informatie van de rioolinspecties wordt in het beheerpakket verwerkt en gebruikt om een maatregelenprogramma op te stellen.

Alle kolken worden één keer per jaar gereinigd. Tevens worden de wegen en goten geveegd. Door frequent te vegen komt er minder vuil in de kolken

terecht. Hierdoor is de kans op verstoppingen minder groot. Om die reden is besloten dat 50% van de veegkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.

Gemalen en randvoorzieningen worden één keer per jaar gereinigd, geïnspecteerd (conform BRL)

Steenwijk

en onderhouden. Aan de hand van die inspecties wordt jaarlijks een maatregelenprogramma opgesteld en uitgevoerd. De kosten hiervoor zijn opgenomen in de exploitatie en investeringen.

Calamiteitenonderhoud van gemalen wordt door het servicebureau van onze gemeente verricht. Grote projecten worden uitbesteed. Wij hebben het telemetriesysteem H2gO. Dit heeft een module voor onderhoudsmanagement. Dit wordt gebruikt voor het maken van het onderhoudsprogramma. Het onderhoud is volledig bij en goed op orde. Deze werkwijze wordt voortgezet in deze planperiode.

De gemalen worden in deze planperiode opnieuw ingemeten: inslagpeil, laagwater, hoogwater, inkomende b.o.b., bodemhoogte, hoogte aanzuigmond.

Jaarlijks worden operationele plannen gemaakt, waarin het beleid en de strategie uit het water-takenplan worden vertaald naar jaarlijkse maatregelen. Op basis van deze plannen wordt tevens gerapporteerd over de voortgang.

Kwaliteit van riolering

- De kwaliteit van het rioolstelsel wordt beoordeeld aan de hand van de inspecties (op basis van NEN3398). Door eigen waarneming worden de strengen geprioriteerd. Deze beoordelingen worden geclassificeerd in de volgende drie categorieën:
- Afstroming: bijvoorbeeld door verstoppingen, wortelingroei, instekende inlaten.
- Waterdichtheid: bijvoorbeeld door lekkage bij verbindingen of aansluitpunten.
- Stabiliteit: zoals aantasting van de buis, scheurvorming.

Reparatie, renovatie en vervanging van riolering

Gemiddeld is aangenomen dat riolering 60 jaar mee gaat. Door verbeterde technieken en meer inzicht is de theoretische levensduur verlengd naar 70 jaar. Dat heeft een positieve invloed op de benodigde investeringen. Een langere theoretische levensduur, betekent in theorie minder lengte rioolbuis vervangen per jaar. Uiteraard wordt riolering alleen vervangen als dat kwalitatief noodzakelijk is.

De noodzakelijke maatregelen zijn bepaald aan de hand van kwalitatieve gegevens. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van theoretische gegevens, om zo goed mogelijk te kunnen anticiperen op eventuele vervangingspieken.

Functioneren van de riolering

Alle Verbrede Rioolplannen (VRP's) zijn actueel. De VRP's worden iedere 10 jaar geactualiseerd. Indien noodzakelijk wordt een hydraulische berekening eerder geactualiseerd (bijvoorbeeld bij veel wijzigingen of het oplossen van knelpunten).

Knelpunten

Regenwater op drukriolering is op dit moment een actueel onderwerp waar onderzoek naar wordt verricht. Inmiddels zijn meerdere gebieden aangepakt. In deze planperiode blijft dit een belangrijk onderwerp om aan te pakken. Het regenwater verstoort de werking van het drukrioleringssysteem. Bovendien is het niet toegestaan dat er regenwater wordt geloosd op drukriolering. Het water- en rioolsysteem voldoet aan de eisen die wij stellen: er mag geen schade ontstaan bij een neerslaggebeurtenis die in theorie één keer per 100 jaar voorkomt (T=100).

Communicatie

De nieuwe Waterwet gaat uit van samenwerking en overleg. Samenwerking vormt de basis voor het bereiken van de doelstellingen. Naast communicatie voor educatie, voorlichting en gedragsbeïnvloeding is het van belang de burgers en bedrijven optimaal te informeren over de besteding van de rioolheffing (verantwoording) en te informeren over projecten en eventueel daaruit voortkomend tijdelijk overlast. De communicatie wordt waar mogelijk in samenwerking opgepakt. Uiteraard is de gemeente altijd bereid meer informatie te verstrekken en burgers en bedrijven persoonlijk te woord te staan. Optimale communicatie is een standaard en geïntegreerd onderdeel bij de uitvoering van projecten.

4.4.2 Zorgplicht regenwater

Volgens de regenwaterzorgplicht moet de gemeente zorg dragen voor een doelmatige inzameling van regenwater voor zover redelijkerwijs van een particulier niet kan worden gevraagd om dit water in de bodem of naar het oppervlaktewater te brengen. Met een verordening afvoer regenwater en grondwater bestaat de mogelijkheid om het lozen van regenwater op een gemengd of vuilwaterriool te beëindigen.

Naast riolering komen ook voorzieningen ten behoeve van het afvloeiende hemelwater voor die niet tot de riolering behoren en in beheer zijn bij de gemeente. Bijvoorbeeld afscheiders, wadi's, infiltratievoorzieningen, sloten, greppels en watergangen met bijbehorende duikers en oeverconstructies. Voor de inzameling en afvoer van het afvloeiend hemelwater in nieuwbouwlocaties wordt zoveel mogelijk regenwater afgekoppeld. Voor het bestaand stedelijk gebied worden de kansen voor afkoppelen zoveel als mogelijk benut. Kosten voor het beheer van de regenwatervoorzieningen vallen onder de exploitatiekosten.

Klimaatverandering

Hogere temperaturen, een sneller stijgende zeespiegel, nattere winters, heftigere buien en kans op drogere zomers. Daar moeten we volgens de KNMI'14-klimaatscenario's, in de toekomst in Nederland rekening mee houden (bron: KNMI). Het water- en rioolstelsel in de gemeente wordt getoetst op neerslaggebeurtenissen die theoretisch één keer per 100 jaar voorkomen. In dat geval mag er geen schade in panden optreden. Op dit moment voldoet ons systeem aan die eis. Het systeem wordt hier periodiek op getoetst, onder andere met de VRP's, maar ook indien er een neerslagge-

beurtenis is geweest die heeft geleid tot overlast. Daarvan wordt een herberekening gemaakt om te bepalen of en eventueel welke verbeteringen moeten worden gedaan aan het water- en rioolringssysteem.

Afkoppelen

Daar waar mogelijk wordt regenwater gescheiden afgevoerd. Er wordt kritisch gekeken naar de doelmatigheid als het gaat om extra investeringen voor het ontvlechten.

Watergangen

De watergangen zijn voorzieningen van het water- en rioolstelsel die als functie hebben overtollig regenwater en grondwater af te voeren. Om die reden worden onderhoudskosten aan de watergangen (maaien, onderhoud, onderhoud en vervangen oeverconstructies) voor een deel toegerekend aan de rioolheffing.

Baggeren

Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de doorstroming van de watergangen te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater meegespoelde sediment te verwijderen. Jaarlijks wordt om die

reden een deel van het baggerbudget gedekt vanuit de rioolheffing.

Overdracht water

In gemeente Steenwijkerland is veel water. Meerdere overheden hebben hierin een taak. De komende planperiode zal gebruikt worden om een heldere taak- en rolverdeling tussen de verschillende overheden te creëren. Dit kan inhouden dat taken en rollen onderling worden overgedragen.

4.4.3 Zorgplicht grondwater

Grondwater is, zoals het woord zelf al aangeeft, het water dat zich in de grond bevindt. We staan er niet bij stil totdat we het onverwacht tegenkomen of er zelfs overlast van ondervinden in de tuin of woning. In de gemeente Steenwijkerland is bekend dat in Blokzijl lage grondwaterstanden en in Kuinre en Ossenzijl hoge grondwaterstanden zijn.

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om, voor zover doelmatig, maatregelen in de openbare ruimte te treffen die structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk voorkomen of beperken. Daarnaast is de gemeente aanspreekpunt voor de burger en behandelt grondwaterklachten.

De werkwijze wordt gehandhaafd, er wordt niet actief gezocht naar meldingen. Indien meerdere meldingen of klachten komen in een bepaald gebied, dan wordt er onderzoek verricht en eventueel een plan gemaakt om de situatie te verbeteren. Er is geen aanleiding om een actieve rol te spelen op het gebied van grondwater.

Bij ontwikkelingen en projecten wordt het grondwater standaard meegenomen in het onderzoek. Indien noodzakelijk worden maatregelen opgenomen om overlast te voorkomen of eventueel op te lossen.

Drinkwaterwinning

In onze gemeente hebben wij twee grondwaterbeschermingsgebieden: Sint Jansklooster in provincie Overijssel, met als beheerder Vitens en Havelterberg in provincie Drenthe, met als beheerder Waterleiding Maatschappij Drenthe (WMD).

De winning Sint Jansklooster ligt in onze gemeente ten zuidoosten van Sint Jansklooster. De winning Havelterberg ligt centraal tussen Steenwijk en Havelte in de gemeente Westerveld. Het grondwaterbeschermingsgebied van deze winning ligt ten oosten van de spoorlijn nog voor een gedeelte in onze gemeente.

In verband met risico op vervuiling gelden binnen grondwaterbeschermingsgebieden specifieke aanbevelingen en maatregelen. Voor onze gemeente zijn er binnen de gemeentelijke watertaken op dit moment geen knelpunten bekend. Projecten, ontwikkelingen en veranderingen worden afgestemd met de betreffende organisatie en provincie.

4.5 Budgetten

Onderzoek en planvorming

In deze planperiode moet onderzoek worden verricht en plannen worden opgesteld. In de hiervoor genoemde onderwerpen is dat beschreven. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van alle onderzoeken en planvorming in de planperiode, per jaar en het benodigde budget. De budgetten zijn opgenomen in de jaarlijkse exploitatie. Zie de tabel 'Budgetten onderzoeken en planvorming' hiernaast.

De tweede tabel geeft een overzicht van de verschillende onderdelen uit de exploitatie.

Investerings

In de planperiode moeten riolen, gemalen en andere voorzieningen aangelegd, vervangen en verbeterd worden. De uitgaven van deze activiteiten worden aangeduid met investeringsuitgaven. Deze worden afgeschreven en als kapitaallast (rente en afschrijving) ten laste van de rioolexploitatie gebracht. Hiermee worden investeringspieken gelijkmatiger ten laste van de rioolexploitatie gebracht en worden de voorzieningen zo veel mogelijk betaald door degenen die er profijt van hebben.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rioolberekeningen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Reiniging en inspectie	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Mutatie beheersysteem	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Onderzoek foutieve aansluitingen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Operationeel programma Riolering	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Operationeel programma Water	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Opstellen verbrede rioolplannen				50.000	50.000	50.000
Watertakenplan					30.000	10.000
Totaal	205.000	205.000	205.000	255.000	285.000	265.000

Budgetten onderzoeken en planvorming

Bedragen in €, exclusief indexatie

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Doorbelasting	1.031.866	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736
Algemene kosten	374.450	374.450	374.450	374.450	374.450	344.450
Beheer en Beleid	205.000	205.000	205.000	255.000	285.000	265.000
Onderhoud Riolering	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000
Onderhoud en investeringen Watersysteem	1.114.000	1.144.000	1.114.000	1.144.000	1.144.000	964.000
Totaal	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186

Onderdelen exploitatie

Bedragen in €, exclusief indexatie

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mechanische riolering	431.500	431.500	453.500	441.500	438.500	405.000
Vervanging riool	1.280.950	1.591.000	1.191.500	1.216.500	1.764.500	1.942.500

Investerings

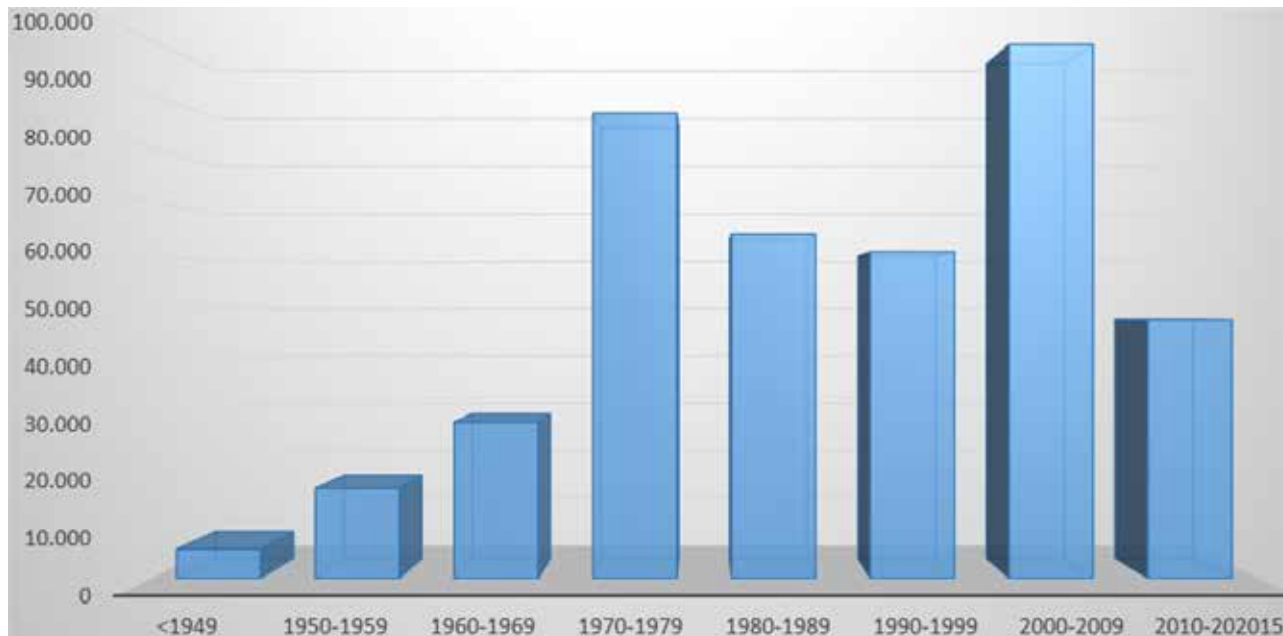
Bedragen in €, exclusief indexatie

4.6 Areaal

De grafieken hiernaast geven de opbouw in aanlegjaren weer van de vrijerval riolering (boven) en de mechanische riolering (onder).

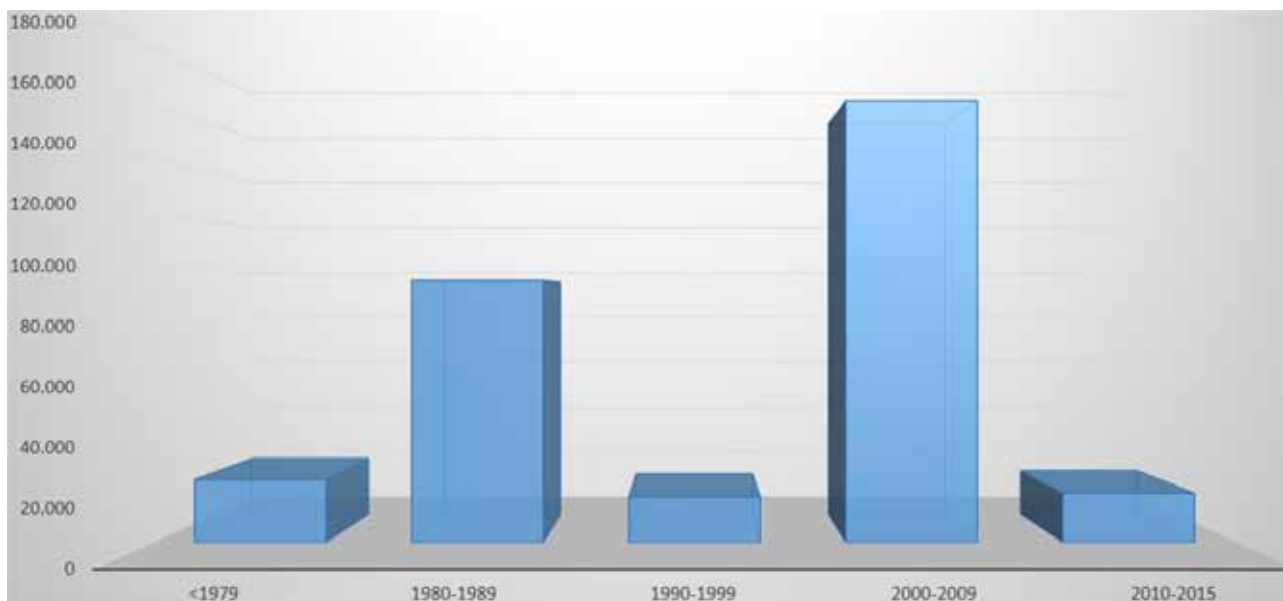
Opbouw vrijerval riolering in aanlegjaren

Lengtes in meters

Opbouw mechanische riolering in aanlegjaren

Lengtes in meters

De tabel hiernaast geeft een opsomming van de totale omvang van het water- en rioolsysteem.

Voor een overzicht van alle overstorten wordt verwezen naar de betreffende verbrede rioolplannen.

	<i>Eenheid</i>	<i>Hoeveelheden</i>
Lengte vrijval riolering GEM	Km	151
Lengte vrijval riolering: DWA	Km	129
Lengte vrijval riolering: RWA	Km	71
Lengte persleidingen	Km	156
Lengte drukriolering	Km	246
Gemalen gemengd	St	115
Gemalen RWA	St	14
Gemalen Randvoorzieningen	St	12
Randvoorzieningen	St	12
Kolken	St	17.000
Overstorten extern Gemengd en (verbeterd) Gescheiden stelsel	St	271
Heffingseenheden	St	21.000
Drukriolering minigemalen	St	1023
IBA's	St	45
Woonboten (drukriolering)	St	44
Niet aangesloten percelen (vrijstelling zorgplicht)	St	0
Watergangen	Km	400

Riolering gemeente Steenwijkerland

5 Financiën en kostendekkingsplan

De afgelopen periode is bepaald hoe de gemeentelijke watertaken zo slim mogelijk ingevuld kunnen worden. De doelstelling is om een goede kwaliteit te halen voor maatschappelijk zo laag mogelijke kosten. Alle investeringen zijn gebaseerd op inzicht in kwaliteit en naar prioriteit opgenomen, uiteraard afgestemd met de andere afdelingen om projecten integraal aan te pakken.

5.1 Rioolheffing

In dit hoofdstuk komt aan de orde welke financiële middelen nodig zijn om de in dit plan gestelde doelen met de beschreven strategie te kunnen realiseren. Doelen, strategie en benodigde middelen zijn onverbrekkelijk met elkaar verbonden. Binnen de kaders van dit plan werken de zes gemeenten samen en hebben ambitieuze plannen voor de komende zes jaar.

Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken, voorziet de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken de mogelijkheid tot het instellen van een rioolheffing (Gemeentewet, artikel 228a). Uit de opbrengst hiervan kunnen de gemeentelijke watertaken worden bekostigd.

Artikel 228a Gemeentewet

1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
  - a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater;
  - b. de inzameling en afvoer van afvloeiend re-

genwater, de verwerking van het ingezamelde regenwater én het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.

Ontwikkeling rioolheffing landelijk

De gemeente betaalt haar taken voor afval-, hemel- en grondwater grotendeels uit de rioolheffing. De opbrengsten van de rioolheffing mag zij alleen aan deze watertaken besteden. In 2014 bedragen de rioleringskosten voor heel Nederland € 1,5 miljard. De gemiddelde rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden is € 186. Keuzes in financiering van de investeringen bepalen de hoogte van de heffing op de korte én lange termijn. (bron: Stichting Rioned)

5.2 Uitgangspunten

De rioolheffing is over een periode van 20 jaar berekend. Er is gekeken naar investeringspieken in deze periode (bijvoorbeeld doordat veel riolen tegelijk aan het eind van hun levensduur komen), maar concreet zijn de eerste 10 jaar beschouwd. Daarop is de strategie - zoals beschreven in hoofdstuk 4 - bepaald en de daarbij behorende hoogte van de rioolheffing berekend.

Zowel de baten (tarief rioolheffing en aantal heffingseenheden) als een overzicht van alle lasten zijn in het berekeningsmodel gebracht. De lasten betreffen de lopende kapitaallasten, de exploitatiekosten (met onder andere doorberekening van personeelskosten), de externe kosten (zoals reiniging en inspectie), benodigde onderzoekskosten en investeringen. Er is voor de rioolheffingsberekening gebruik gemaakt van het rioleringsmodel van de gemeente Groningen, dat zij zelf heeft ontwikkeld om niet afhankelijk te zijn van externe adviesbureaus. Dit model is getoetst en goedgekeurd door een accountant. De gemeente Steenwijkerland rekent voor deze rioolheffingsberekening zonder inflatie.

Onderstaande tabel geeft de theoretische levensduur per stelseltype en materiaalsoort weer.

	<i>Levensduur</i>
Vrijverval Riolering:	
beton	60 jaar
pvc	60 jaar
Persleidingen	60 jaar
Gemalen:	
mechanisch/electrisch	15 jaar
bouwkundig	30 jaar
Drukriolering:	
mechanisch/electrisch	15 jaar
bouwkundig	30 jaar

Gehanteerde theoretische levensduur

Gemeente De Wolden	54.000
Gemeente Hoogeveen	110.000
Gemeente Meppel	66.000
Gemeente Midden-Drenthe	67.000
Gemeente Steenwijkerland	95.000
Gemeente Westerveld	50.000
Waterschap Reest en Wieden	72.000

Bedragen in €

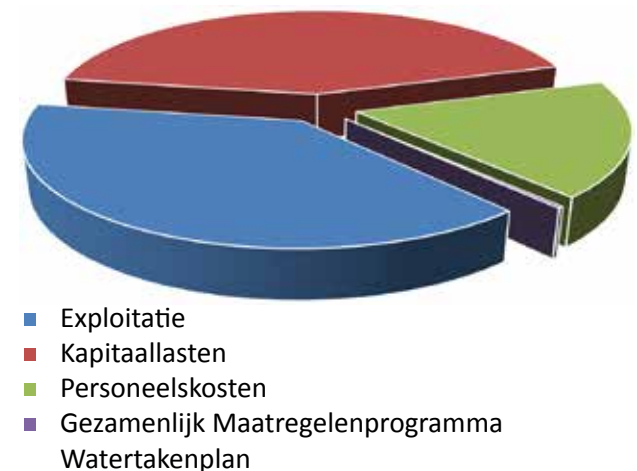
Kosten (excl. uurkosten) over de planperiode van 6 jaar

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kosten vanuit maatregelenprogramma	15.833	15.833	15.833	15.833	15.833	15.833
Watertakenplan						

Bedragen in €

Kosten voor gemeente Steenwijkerland

De grafiek hiernaast geeft een overzicht van de opbouw van de rioolheffing van gemeente Steenwijkerland. Het grootste deel betreft kapitaallasten. Kapitaallasten komen voort uit investeringen die in het verleden zijn gedaan en worden geactiveerd voor een bepaalde periode. In gemeente Steenwijkerland is de financiële afschrijvingstermijn 60 jaar voor vervangingsinvesteringen en 30 of 15 jaar voor investeringen in mechanische riolering. Investeringen worden lineair afgeschreven.

Opbouw rioolheffing Steenwijkerland

Financieringsmethode

Voor investeringen in de riolering is tot op heden veelal geld geactiveerd met een financiële afschrijvingstermijn van 60 jaar. Wijzigingen op afschrijvingstermijnen hebben invloed op de hoogte van de kapitaallasten. Met het oog op het profijtbegin is er is er geen aanleiding de afschrijvingstermijnen aan te passen.

Gezamenlijk maatregelenprogramma

De plannen die voortkomen uit het gezamenlijke maatregelenprogramma zijn financieel gedekt binnen de rioolheffing (bestaand onderzoeksgeld in de exploitatie). Het gezamenlijk maatregelenprogramma is geen verhoging op de eigen kosten van de gemeente, maar de bestaande onderzoeksgelden worden hiervoor aangewend. De verdeling van kosten naar gemeenten is evenredig naar het aantal heffingseenheden en deels op basis van een vast bedrag. Zo ontstaat een eerlijke toerekening van gezamenlijke kosten naar de burger in de rioolheffing per deelnemende gemeente. De totale kosten zijn evenredig verdeeld over de planperiode volgens de tabellen hiernaast.

5.3 Rioolheffingsberekening

Het aantal heffingseenheden is 21.000 in 2015 (eigenaren), 20.500 gebruikers, waarvan 143 grootverbruikers. Het tarief voor 2015 is € 248,75. De rioolheffing voor 2016 is voorgesteld op een gelijk niveau als 2015: € 248,75. Alle kosten en investeringen zijn in het model gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend. Tot en met 2021 is gerekend met een stijging van 1,0% per jaar, vervolgens tot 2025 een stijging van 0,4% per jaar en daarna een stabiel tarief. De eerste jaren wordt dan gebruik gemaakt van de voorziening om kostendekkend te blijven. Gedurende de looptijd blijft de voorziening op een minimaal niveau.

Wij werken met twee voorzieningen. Een voorziening voor toekomstige investeringen en een voorziening voor overschotten en tekorten in de exploitatie. Beide voorzieningen worden ingezet in de planperiode om het tarief te dempen.

Er is rekening gehouden met een gelijkblijvend aantal heffingseenheden voor de periode waarover de berekening is gemaakt, tot 2035. Dit aantal moet jaarlijks worden getoetst en indien blijkt dat het aantal substantieel afwijkt van de werkelijkheid is het noodzakelijk de rioolheffingsberekening te actualiseren. Een uitgebreid overzicht van investeringen, kosten en opbrengsten is weergegeven in de bijlagen.

De eerste grafiek geeft een doorkijk naar het mogelijke verloop van de rioolheffing van tot 2035 weer. De tweede grafiek toont het verloop van de kapitaallasten.

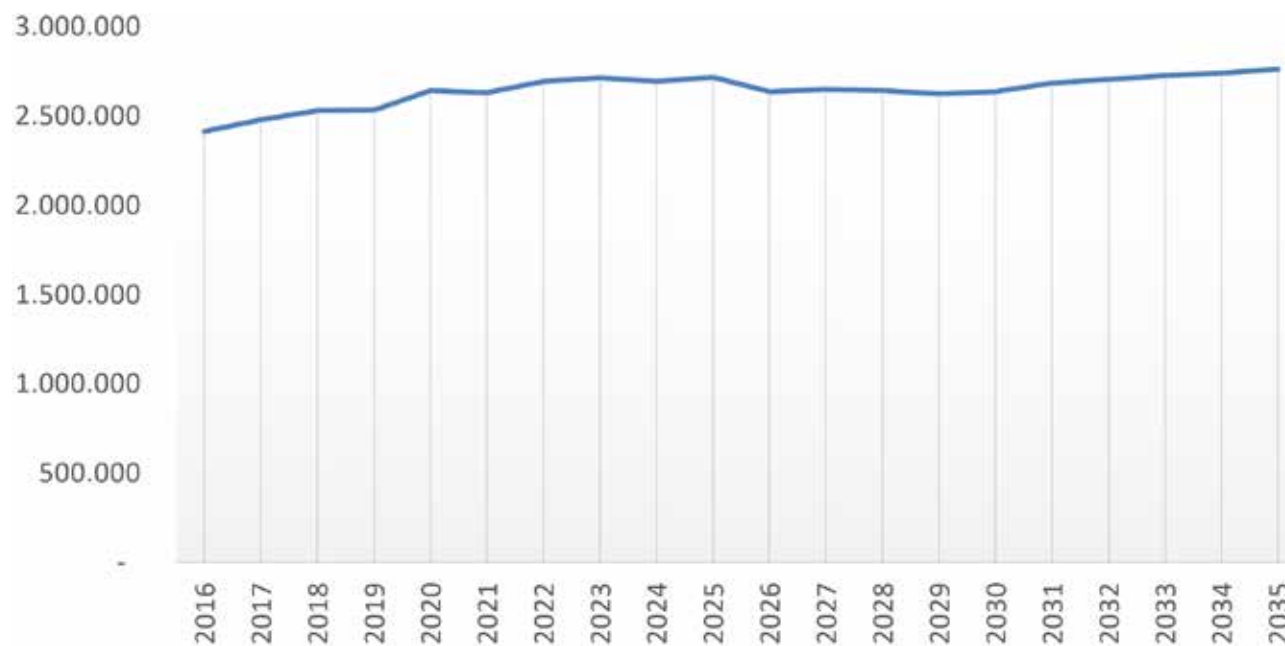
Door de stijgende kapitaallasten zal het tarief ook iets stijgen over de berekende periode. Dat komt overeen met de landelijke trend.

Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgesteld in de verordening op de heffing en invordering van rioolheffing. De hoogte van de rioolheffing wordt daarbij vastgesteld op basis van de actuele ontwikkelingen.

Overzicht verloop van de rioolheffing

Zie berekening bijlage 4, bedragen in €

Overzicht verloop kapitaallasten

Bedragen in €

5.4 Kostenbesparing

Door samen te werken worden kosten bespaard, naast de verhoging van kwaliteit en het verminderen van kwetsbaarheid. De eerste kostenbesparing is al direct zichtbaar: het opstellen van dit Watertakenplan. Indien het waterschap en de gemeenten dit afzonderlijk hadden laten opstellen, had het voor alle partijen zeker twee maal het bestede budget gekost. Maar de grote winst zit hem financieel niet alleen in het besparen op de onderzoekskosten, maar juist in de besparingen in de uitvoering. De onderzoekskosten bedragen een klein deel van het bestede budget per jaar voor investeringen buiten. Met de onderzoeken wordt nauwkeurig in beeld gebracht waar de synergievoordelen te behalen zijn. In de komende planperiode zal daar meer inzicht in worden gegeven.

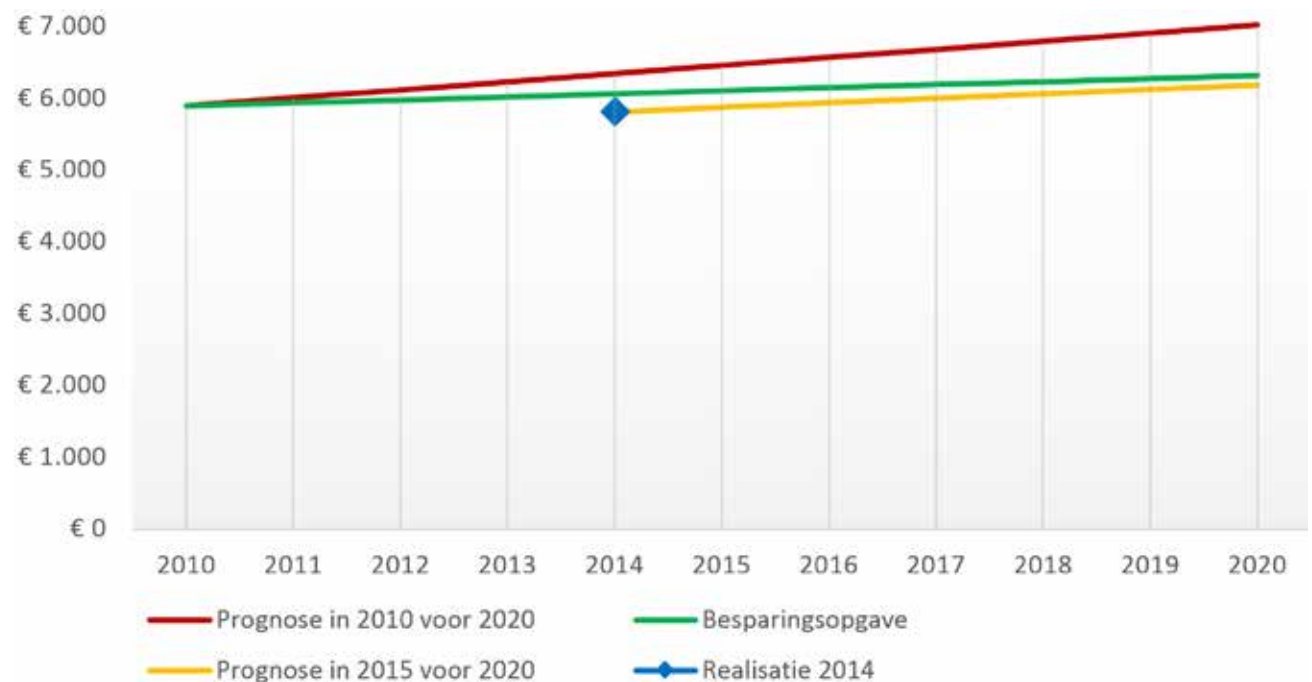
Bestuursakkoord Water

De besparingsopgave voor regio Fluvius komt voort uit het Bestuursakkoord Water. De voortgang is gerapporteerd in een grafiek, waarin de oorspronkelijke prognose, de besparingsopgave, de realisatie en de nieuwe prognose tot 2020 zijn opgenomen.

Als regio is de prognose voor het behalen van het gestelde doel in 2020 (structurele besparing van

5,1 miljoen) haalbaar. De prognose op dit moment is dat de besparing 5,3 miljoen bedraagt. Met de Monitor wordt dit jaarlijks geanalyseerd en kan worden bijgestuurd indien noodzakelijk (zie hiervoor ook het hoofdrapport).

Onderstaande grafiek geeft de kostenontwikkeling van de gemeente Steenwijkerland weer met daarin de nieuwe prognose voor 2020 op basis van het watertakenplan.

Overzicht verloop kapitaallasten

Bedragen in € 1.000,-

6 Organisatie

6.1 Algemeen

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is een professionele organisatie nodig. Deze organisatie moet voldoende robuust zijn en over voldoende kwaliteit beschikken om de uitvoering van de watertaken efficiënt en doelmatig uit te voeren. De organisatie moet in staat zijn om de doelen zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 naar behoren uit te voeren.

Met het oog op de samenwerking binnen Fluvius zijn de organisatie-aspecten op regionale schaal onderzocht en is een relatie gelegd met de landelijke monitor ten aanzien van het aspect kwetsbaarheid. Er zijn verschillen in de organisaties van de gemeenten door de mate van uitbesteden en de verschillen in omvang van taken. In de paragraaf 5.4 van het hoofddocument wordt toegelicht hoe kwetsbaarheid gemonitord wordt en in H6 de organisatie van de samenwerking binnen Fluvius. In bijlage D van het hoofddocument zijn de personele aspecten vanuit het samenwerkingsperspectief belicht.

6.2 Onderbouwing capaciteit Steenwijkerland

De stichting RIONED heeft een module binnen de Leidraad Riolering ontwikkeld om te bepalen welke kennis en vaardigheden nodig zijn voor het rioolbeheer en welke formatieomvang bij gemeenten nodig is. Met behulp van deze module (D2000) wordt een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit.

Theoretische capaciteit

Voor het analyseren van de capaciteit van de binnendienst wordt gebruik gemaakt van een indeling in vijf deeltaken:

1. Planvorming (opstellen GRP; afstemming andere plannen; opstellen jaarprogramma's)
2. Onderzoek (inventarisatie; inspectie/controleren; meten; berekenen)
3. Onderhoud (riolen/ kolken; gemalen/ mechanische riolerings; infiltratievoorzieningen/ lokale zuiveringen; grondwatervoorzieningen)

4. Maatregelen (aanleg; reparatie; renovatie/ vervanging; verbetering)
5. Facilitair (afstemming andere planvormen; vergunningen; ondersteuning etc.)

Voor het uitvoeren van maatregelen wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van de omvang van investeringen in de planperiode.

Voor de uitvoering van beheersactiviteiten in het onderhoud wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van areaalgegevens.

Er worden door de gemeente veel zaken uitbesteed. Hoe meer de gemeente uitbesteedt, hoe geringer de formatie wordt. Daardoor wordt de gemeente kwetsbaarder (minder robuust).

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de theoretische capaciteitsberekening (fte) conform Leidraad Riolerings opgenomen.

	<i>Binnendienst</i>	<i>Maatregelen</i>	<i>Onderhoud</i>	<i>Totaal fte</i>
Steenwijkerland	1,80	3,06	3,85	8,71

Theoretische fte berekening

Werkelijke capaciteit

Voor het opstellen van een vergelijking is gebruik gemaakt van de opgave van de gemeente van de werkelijke capaciteit. In onderstaande tabel worden deze vergeleken met de theoretische capaciteit.

Er is in Steenwijkerland geen verschil tussen de theoretische capaciteit en de opgegeven werkelijke capaciteit. De capaciteit is goed op orde.

	<i>Werkelijke fte</i>	<i>Theoretische fte</i>
Steenwijkerland	8,70	8,71

Vergelijking capaciteiten

6.3 Robuustheid organisatie

In het Bestuursakkoord Water uit 2011 is door de koepelorganisaties van de verschillende overheidslagen uitgesproken dat de kwetsbaarheid voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken moet worden verminderd. De taken moeten op een robuustere wijze worden georganiseerd. Dit kan binnen de eigen organisaties worden bereikt, maar ook door het organiseren van samenwerking.

Er is een 0-meting uitgevoerd van de robuustheid van de organisatie door middel van de landelijke Monitor 3K+D. Dit is beschreven in paragraaf 5.4 van het hoofddocument. Uit de monitor blijkt dat ondanks dat er voldoende capaciteit aanwezig is, de robuustheid van de uitvoering van de watertaken toch beperkt is.

Bijlage 1 Begrippenlijst en opbouw (afval)waterketen

Begrippenlijst

De woorden en verklaringen in deze lijst zijn deels afkomstig uit de NEN 3300 'Buitenriolering - Termen en definities' en wetgeving. Daarnaast zijn vrij gebruikelijke definities uit het vakgebied opgenomen.

<i>Afkoppelen</i>	De afvoer van regenwater loskoppelen van de afvoer van afvalwater naar de rioolwaterzuivering
<i>Afvalwater</i>	Zie Stedelijk afvalwater
<i>Afvalwaterzuiveringsinrichting</i>	Zie Rioolwaterzuiveringsinrichting
<i>Afvoerend oppervlak</i>	Het naar de riolering afwaterende oppervlak
<i>Afwatering</i>	Afvoer van regenwater via het maaiveld of via greppels en kanalen naar het oppervlaktewater of regenwaterriool
<i>Afzetting</i>	Aankoeken van slib, vet en kalk op de wand van een rioolbuis; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
<i>Assetmanagement</i>	Doelmatige zorg voor het geheel aan voorzieningen van waarde in het afvalwater- en stedelijk watersysteem, waarmee een organisatie haar primaire doelen realiseert

<i>Basisinspanning</i>	Term die de capaciteit van een referentie-rioolstelsel aangeeft, en als maat dient voor de hoeveelheid afvalwater die via een overstort in het oppervlaktewater komt
<i>Basisrioleringsplan</i>	Rapportage die de feitelijke werking van het rioolstelsel beschrijft en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen conform de doelen
<i>Bedrijfsafvalwater</i>	Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang als zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is
<i>Bergbezinkbassin</i>	Reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Bergbezinkleiding</i>	Leiding voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
<i>Berging</i>	De inhoud van de riolering uitgedrukt in m ³ of mm/ha
<i>Bodempassage</i>	Verzamelnaam voor voorzieningen waarbij hemelwater de bodem wordt ingeleid en via een onderliggend drainagesysteem naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
<i>Doorlatende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Drukriolering</i>	Mechanische riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen
<i>Droogweerafvoer (DWA)</i>	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
<i>Drukriolering</i>	Riolering waarbij het transport van afvalwater gebeurt door middel van pompen en persleidingen
<i>Externe overstort</i>	Rioolput met een opening achter een drempel, via welke rioolwater bij extreem hoge rioolwaterstanden loost naar het oppervlaktewater
<i>Foutieve aansluiting</i>	Het aansluiten van een vuilwateraansluiting op een regenwaterriool of omgekeerd
<i>Gemengd rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij stedelijk afvalwater (afvalwater + afvloeiend hemelwater) door één leidingstelsel wordt getransporteerd
<i>Gescheiden rioolstelsel</i>	Rioolstelsel, waarbij afvalwater en afvloeiend regenwater door twee afzonderlijke leidingstelsels, vuilwaterriool en hemelwaterriool, wordt afgevoerd. Het hemelwater heeft een open verbinding met het oppervlaktewater
<i>Grondwater</i>	Water dat zich in de bodem bevindt, meestal beperkt tot het water beneden de grondwaterspiegel
<i>Hemelwaterriool</i>	Zie regenwaterriool
<i>Huishoudelijk afvalwater</i>	Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden
<i>Hydraulische berekening</i>	Het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel. Hydraulica is de leer van waterbeweging
<i>Infiltratie</i>	Intreding van water in de bodem. Hierbij worden vaak hulpmiddelen gebruikt als kratten, buizen of bollen om dit proces te benutten en te versnellen
<i>Inspectie</i>	Het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand waarin de riolering verkeert

<i>IT-riool</i>	Geperforeerd (infiltratie-transport)riool, gelegen boven de grondwaterstand, opvang van (ondergronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Lamellenafscheider</i>	Voorziening voor de behandeling van op oppervlaktewater geloosd hemelwater
<i>Lekkage</i>	Het in- of uittreden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de wand van een rioolbuis of rioolput
<i>Meten en monitoren</i>	Het verrichten van waarnemingen van waterstanden, debieten en waterkwaliteit, het beheer van data, en het analyseren van resultaten, teneinde een beeld te krijgen van het functioneren van het rioolstelsel
<i>OAS</i>	Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem; een studie waarin de optimalisatie en afstemming tussen riolering, bemaling en inrichting van de afvalwaterzuivering wordt uitgewerkt
<i>Ontwatering</i>	Afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen met als functie afwatering
<i>Overstorting</i>	De lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater
<i>Randvoorziening</i>	Voorziening in het rioolstelsel die tot doel heeft de lozing van afvalwater uit het riool, naar het oppervlaktewater, op een specifieke plaats te doen verminderen
<i>Regenwaterriool / RWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater
<i>Riolering</i>	Het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater
<i>Riool</i>	Samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater

<i>Rioolput</i>	Constructie toegang gevend tot het rioelstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
<i>Rioolwater-zuiveringsinrichting (RWZI)</i>	Het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater
<i>Stedelijk afvalwater</i>	Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen
<i>Stedelijk watersysteem</i>	Het water dat deel uitmaakt van het watersysteem in de bebouwde kom, inclusief bedrijven- en industrieterreinen en glastuinbouw
<i>Verbeterd gescheiden rioelstelsel</i>	Gescheiden rioelstelsel waarvan hemelwaterstelsel is voorzien van overstortdrempels om de negatieve effecten van foutaansluitingen af te vangen en een deel van het hemelwater af te voeren naar de rioelwaterzuiveringsinrichting
<i>Verhard oppervlak</i>	Oppervlak in stedelijk gebied waar neerslagwater niet kan infiltreren, maar oppervlakkig afstroomt (huizen, straten, en dergelijke)
<i>Vuilwaterriool / Droogweerafvoerriool / DWA-riool</i>	Voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater
<i>Wadi</i>	Brede greppelachtige voorziening voor de opvang van (bovengronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem
<i>Water op straat</i>	Het optreden van waterstanden boven het maaiveldniveau
<i>Waterpasserende verharding</i>	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem

<i>Waterketen</i>	De keten van waterproductie (drinkwaterbedrijven en individuele waterwinning), waterverbruik (huishoudens, bedrijven en instellingen), inzameling en transport van afvalwater (gemeenten en waterschappen) en rioelwaterzuivering (waterschappen)
<i>Wateroverlast</i>	Het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
<i>Wortelingroei</i>	Wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw of kolkaansluitingen het rioel zijn ingegroeid

Uitleg waterketen

Wat is de waterketen?

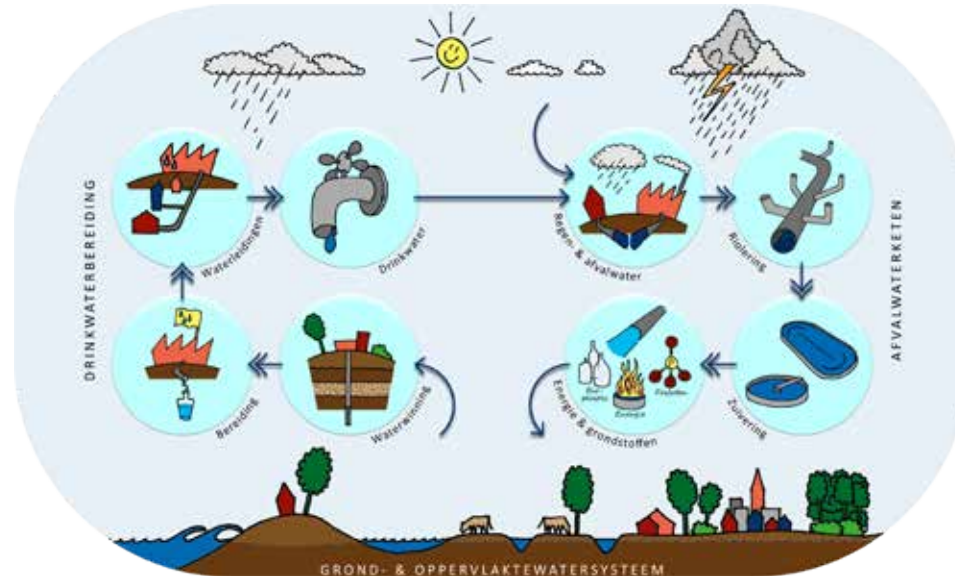
De waterketen heeft vooral betrekking op het menselijk gebruik van water. Verschillende bedrijven of organisaties zijn betrokken bij het water dat mensen gebruiken en daarom bij de waterketen:

- De waterbedrijven produceren drinkwater
- De waterschappen en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen en transport van afvalwater
- De waterschappen zuiveren vervolgens het vuile afvalwater

In het plaatje hiernaast is de waterketen in schema gezet.

Taken en verantwoordelijkheden

In het beheergebied van Reest en Wieden zijn gemeenten, waterschap Reest en Wieden en de waterbedrijven WMD en Vitens betrokken bij de waterketen. Elke organisatie beheert en heeft zeggenschap over een deel van de waterketen. De financiering van de waterketen komt uit lokale heffingen. De inwoners betalen drie keer: voor drinkwater, riolering en zuivering. Dit is verankerd in de wettelijke taakverdeling.

Waterketen

Gemeenten

Gemeenten hebben op grond van artikel 10.33 Wet milieubeheer een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van *stedelijk afvalwater*. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Deze zorgplicht dient mede ter implementatie van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater en sluit aan bij de zorgplicht van de waterschappen voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. De gemeentelijke zorgplichten, waaronder ook de hemel- en grondwaterzorgplicht, zijn verder uitgewerkt in bijlage 2 van de specificatie.

Waterschap

Het waterschap heeft de zorgplicht (Waterwet, artikel 3.4) voor de zuivering van stedelijk afvalwater, dat via het openbare vuilwaterriool aan een zuiveringstechnisch werk (rioolwaterzuiveringsinstallatie, RWZI) wordt aangeboden. Deze zorgplicht sluit direct aan op de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater.

Waterbedrijf, inwoners, bedrijven

Het waterbedrijf voorziet haar verzorgingsgebied volgens de Drinkwaterwet met drinkwater en water voor andere doeleinden. Inwoners en bedrijven gebruiken drinkwater en lozen stedelijk afvalwater op het riool. Op het gebied van grondstoffen en energie worden steeds meer bedrijven actief. Ook drinkwaterbedrijven richten zich op nieuwe activiteiten als opwerking van afvalwater tot puur water of industriewater.

Bijlage 2 Wettelijk kader

In deze bijlage wordt geschetst aan welk wettelijk kader het Watertakenplan onderhevig is. Naast wetgeving is ook het beleid van hogere instanties (Rijk en Provincies) en dat van de eigen organisaties van belang. Via Europese regelgeving, nationale wetgeving, provinciaal beleid wordt tot slot kort samengevat welk beleid van de deelnemende partijen van toepassing is.

Voor het verwijderen van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voorzieningen nodig. Deze voorzieningen hebben tot doel om de volksgezondheid te beschermen, het milieu te beschermen en overlast tegen te gaan. Aanleg en beheer van deze voorzieningen is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer en de Waterwet.

De zuivering van afvalwater is een taak van het waterschap. In de Waterwet is de verplichting voor de waterschappen opgenomen om het stedelijk afvalwater te zuiveren. Een andere taak van het waterschap is het beheer van oppervlaktewateren. Op grond van de Waterwet en rekening houdend met de Waterschapswet wijst de provincie de waterlichamen aan die het waterschap beheert.

1 Europees beleidskader

1.1 Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is bedoeld om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te brengen en te houden. In de richtlijn is omschreven wat de chemische en ecologische toestand van het water in 2015 moet zijn. De KRW stelt voor alle wateren een ecologische en kwaliteitsdoelstelling. Vooral voor wateren met verhoogde natuurdoelstellingen kan verwacht worden, dat nog grote inspanningen geleverd moeten worden. Nu deze doelen in een groot aantal delen van waterlichamen (deels) nog niet gehaald zijn, wordt in een tweede planperiode tot 2021 verder gewerkt aan realisatie van deze doelen. De toekomstige invulling van de afvalwaterketen zal sterk gerelateerd worden aan de implicaties van de KRW. De Fluvius gemeenten vallen overwegend in het stroomgebied Rijn-Oost.

Per stroomgebied zijn analyses gemaakt en plannen opgesteld. Voor het gebied Rijn-Oost (zie figuur) is inmiddels het tweede stroomgebiedbeheersplan opgesteld. Globaal betreft dit de provincies Overijssel, Flevoland, Drenthe (zuidelijk deel), Gelderland (noordelijk deel) en een deel van Utrecht. In 2009 is het eerste stroomgebiedbeheersplan (SGBP) vastgesteld en zijn de benodigde maatregelen, doelen en kosten in beeld gebracht. Deze maatregelen zijn taakstellend voor de be-

Stroomgebieden

trokken overheden. Belangrijkste uitvoerder van het SGBP zijn de waterschappen. Ook gemeenten dragen bij in de vorm van afkoppelen. Veel van de uitvoeringsmaatregelen zijn gericht op verbetering van oevers. Het natuurvriendelijk maken van oevers in verschillende kanalen en watergangen draagt bij aan natuurlijke zuivering en verbetering van het leefmilieu voor plant en dier.

In 2015 moet er een nieuw SGBP worden vastgesteld voor de periode tot 2021. De planperiode komt overeen met die van het beheerplan van het waterschap en dit watertakenplan.

2 Landelijk beleidskader

2.1 *Commissie waterbeheer 21e eeuw*

Aan het eind van de 20e eeuw werd Nederland getroffen door enkele ernstige gevallen van wateroverlast. De Commissie Waterbeheer 21ste eeuw heeft op verzoek van het Rijk onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden. De adviezen van de commissie staan in het rapport 'Waterbeleid voor de 21ste eeuw'. De commissie adviseert onder meer rekening te houden met het veranderende klimaat, water zo veel mogelijk vast te houden in het eigen gebied en de stedelijke wateropgave in beeld te brengen.

2.2 *Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)*

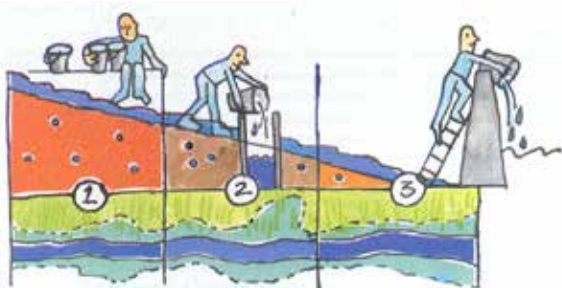
Ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de zeespiegelstijging, de bodemdaling en verstedelijking vragen om een nieuwe aanpak van het waterbeleid. In 2003 hebben het Rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) getekend. Het doel van het akkoord is de waterhuishouding in 2015 op peil te hebben en het daarna op orde te houden. In het NBW is afgesproken regionale uitwerkingen op te stellen.

Het ministerie van VROM heeft daarop volgend in 2004 een beleidsbrief regenwater en riolering uitgebracht. Deze brief geeft aan hoe de regenwaterproblematiek bij gemeenten het best kan worden aangepakt. Er worden vier pijlers van het regenwaterbeleid benoemd:

1. Aanpak bij de bron: het voorkomen van verontreiniging van regenwater;
2. Regenwater vasthouden en bergen;
3. Regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;
4. Integrale afweging op lokaal niveau.

De gemeente wordt als regisseur gezien om dit regenwaterbeleid op lokaal niveau vorm te geven. De trits vasthouden-bergen-afvoeren (zie figuur) is daarbij leidraad. Met het omgaan met regenwater is maatwerk onontbeerlijk.

Aanpak bij de bron

De watertoets is een belangrijk instrument om gemeente en waterschap bij ruimtelijke plannen vroegtijdig samen te laten werken. Het is een proces- en procedure-instrument om de waterbeheerder goed bij nieuwbouwplannen te betrekken.

2.3 Actueel Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW actueel)

In juni 2008 is een geactualiseerde versie van het NBW gepresenteerd. Met het NBW actueel onderstrepen het Rijk, het interprovinciaal overleg (IPO), de unie van waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) de gezamenlijke opgave om het watersysteem op zo kort mogelijke termijn tegen de laagst maatschappelijke kosten op orde te brengen en te houden.

Nieuw ten opzichte van het vorige NBW:

- Duidelijkere omschrijving van het begrip 'op orde', vooral in stedelijk gebied.
- Adviezen over hoe om te gaan met de klimaatscenario's.
- Afspraken over waterkwaliteit en watertekorten.
- Meer aandacht voor het doorvertalen van de integrale wateropgave naar het ruimtelijke domein.
- Werkwijze van gebiedsnormering voor regionale wateroverlast.
- Instrumentarium Waterwet.
- Vernieuwde Rijksimpuls van 115 miljoen euro voor synergie en 75 miljoen euro voor innovatie.

- Duidelijkheid over financiële controlemomenten.

Een belangrijk voortvloeiend uit het NBW Actueel is de stedelijke wateropgave. Voor alle gemeenten in de regio is deze opgave intussen bepaald. Daarbij zijn een aantal maatregelen benoemd die wateroverlast ten gevolge van hevige regenval moeten beperken. Een deel van de nog uit te voeren maatregelen is in het Watertakenplan verwerkt. Dit verschilt sterk per gemeente. Een aantal gemeenten heeft alle maatregelen al uitgevoerd.

2.4 Bestuursakkoord Waterketen

De koepelorganisatie van de waterbedrijven, waterschappen en gemeenten (Vewin resp. Unie van Waterschappen en VNG) hebben in 2007 met de minister van VROM, de staatssecretaris van V&W en het IPO het nationale Bestuursakkoord Waterketen gesloten. Doel is de bevordering van transparantie en doelmatigheid in de waterketen. Dit akkoord bevat afspraken die leiden tot versterking en verdere stimulering van het bottom-up samenwerkingsproces tussen gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen. Het akkoord gaat ervan uit dat een doelmatigheid van 10 a 20 % over 10 jaar haalbaar is. Speerpunten zijn:

- Benchmarking
- Verticale samenwerking
- Inzichtelijk maken van kosten
- Innovatie
- Communicatie met de klant/burger

Een belangrijk speerpunt is het doen van vergelijkend onderzoek ter verbetering van de uitvoering van taken (benchmarking). Door de stichting Rioned is in 2010 een groot benchmarkonderzoek naar gemeentelijke rioleringszorg uitgevoerd. Dit onderzoek is in 2013 herhaald. Bij waterbedrijven en waterschappen is benchmarking al een langer gebruikt en nuttig instrument.

Het bestuursakkoord stelt tot doel dat gemeenten en waterschappen een permanente samenwerking in het afvalwaterbeheer realiseren en bestuurlijke overeenkomsten afsluiten om investeringen tegen de laagst maatschappelijke kosten te realiseren. Het Bestuursakkoord Water uit 2011 (zie 2.8) bouwt hier op voort. Het opstellen van een Watertakenplan vormt een uitstekende invulling van de doelen van het Bestuursakkoord Waterketen.

2.5 *Wet milieubeheer*

Het belangrijkste wettelijk kader voor gemeenten is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In deze paragraaf zijn de relevante artikelen uit de Wet milieubeheer weergegeven.

Artikel 4.22

De gemeente is wettelijk verplicht een GRP op te stellen (Wet milieubeheer, art. 4.22). In dit artikel is aangegeven dat de gemeenteraad telkens voor een nader vast te stellen periode een GRP vaststelt.

Artikel 4.23

Hierin zijn verantwoordelijkheden en procedures rond het GRP geregeld.

Aangezien het Watertakenplan samen met de waterbeheerder / de waterschappen wordt opgesteld, zal vaststelling ook in de besturen van deze organen plaats vinden. Het betrekken van GS blijft een bestaande verplichting, die na wettelijke implementatie van het bestuursakkoord water wellicht gaat verdwijnen. Hieraan is tot op heden geen invulling gegeven.

Artikel 4.24

De provincie heeft een rol als toezichthouder op de gemeentelijke financiën en zij heeft een aanwijzingsbevoegdheid. Dit komt ook in de Wet milieubeheer tot uitdrukking.

Zie het kader op de volgende bladzijde voor de complete tekst van de artikelen.

Wet milieubeheer, artikel 4.22

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat tenminste:
  - a) een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 9a van de Wet op de waterhuishouding, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 9b van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
  - b) een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
  - c) een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b, worden of zullen worden beheerd;

- d) de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
  - e) een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.

Wet milieubeheer, artikel 4.23

1. Het gemeentelijk rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
  - a) Gedeputeerde Staten;
  - b) de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd;
  - c) de beheerders van het oppervlaktewater waarop het ingezamelde water wordt geloosd.
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending aan de in het eerste lid, onder a tot en met c genoemde organen, en Onze Minister.

3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden verkregen van de inhoud van het plan.

Wet milieubeheer, artikel 4.24

1. Gedeputeerde Staten kunnen, nadat burgemeester en wethouders in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze naar voren te brengen, aan de gemeenteraad aanwijzingen geven omtrent de inhoud van het gemeentelijk rioleringsplan. Bij een aanwijzing wordt een termijn gesteld, binnen welke het plan in overeenstemming met de aanwijzing moet zijn gebracht.
2. Bij het geven van een aanwijzing houden Gedeputeerde Staten rekening met het geldende provinciale waterhuishoudingsplan.

2.6 *Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken*

In 2008 is deze wet van kracht geworden. In essentie heeft de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater een gedifferentieerde definitie gekregen voor stedelijk afvalwater en afstromend hemelwater. De zorgplicht is verbreed tot drie zorgplichten:

- Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Zorgplicht voor grondwatermaatregelen.

De wet bevat onder meer de nieuwe rioolbelasting (de rioolheffing ter vervanging van het rioolrecht), waarmee de gemeenten de aanleg en het beheer van de riolering betaalt. Ook definieert en verheldert de wet de taak van gemeenten voor wat betreft afvloeiend hemelwater en grondwater. Daarmee verduidelijkt het ook de rolverdeling van gemeente, waterschap, provincie en - heel belangrijk - de burger (perceeleigenaar). De verbrede rioolheffing maakt het mogelijk om alle gemeentelijke watertaken te financieren, en heeft daardoor een bredere basis als het rioolrecht.

Zorgplicht stedelijk afvalwater

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer, artikel 10.33 een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van *stedelijk* afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Nieuw aan de definitie stedelijk afvalwater is dat hemelwater niet meer onder de definitie valt. Behandeling van hemelwater heeft daarmee een geheel nieuwe status gekregen.

Zorgplicht hemelwater

De nieuwe wetgeving gaat ervan uit dat hemelwater in principe schoon genoeg is om zonder zuiverende voorziening te lozen. De zorgplicht hemelwater legt nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken (inspanningsverplichting particulier). De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs zelf het hemelwater kan infiltreren of bergen. Dit hemelwaterbeleid maakt duidelijk waar de grens ligt.

Zorgplicht grondwater

Met de nieuwe wetgeving moet de gemeente voor nieuwe situaties (vanaf intrede wet) structurele grondwaterproblemen voorkomen of beperken voor zover dit niet onder de verantwoordelijkheid van waterschap of provincie valt. De zorgplicht grondwater benadrukt de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om maatregelen te nemen die grondwaterproblemen voorkomen. De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs een voldoende ontwatering kan realiseren en overtollig grondwater moet afvoeren. De gemeente heeft de regie als meerdere partijen betrokken zijn bij (dreiging van) een probleem.

2.7 *Waterwet*

Acht bestaande wetten (o.a. Wet op de Waterhuishouding, Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WvO) en Grondwaterwet) voor het waterbeheer in Nederland zijn in 2009 vervangen door één Waterwet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater. De wet is gericht op het bereiken van doelstellingen binnen watersystemen (stroomgebieden), met een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen de verschillende betrokken overheden. Tevens is

de wet gericht op een adequaat instrumentarium voor de uitvoering van het waterbeleid. Dit betreft dan voornamelijk een vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

Een belangrijk uitgangspunt van de Waterwet is dat zoveel mogelijk activiteiten onder algemene regels vallen: Geen vergunning, tenzij daar goede redenen voor zijn. Uit het besluit lozingen buitenrichtingen volgt bovendien dat de watervergunning (oude WvO-vergunning) voor riooloverstorten is vervallen, deze valt nu onder algemene regels.

Door de Waterwet zullen waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat zijn om wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water zoals scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. Op basis van de functie kunnen eisen worden gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.

Een gevolg van de Waterwet is dat de huidige vergunningstelsels worden gebundeld: één watervergunning voor alle handelingen in het watersysteem. Voor het bevoegde gezag betekent dit dat de vergunning aan alle aspecten van het waterbeheer moet worden getoetst. Het bevoegde gezag voor de verlening van de watervergunning is het waterschap, voor het regionale watersysteem, en Rijkswaterstaat voor het hoofdwatersysteem. De provincie blijft het bevoegde gezag voor grote grondwateronttrekkingen en -infiltraties. De gemeente krijgt de zorg voor grondwatermaatregelen en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied.

2.8 Bestuursakkoord Water

In 2011 zijn in het Bestuursakkoord Water de afspraken bekrachtigd over intensieve samenwerking tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen en drinkwaterbedrijven. Hoofddoel is het nemen van maatregelen voor een doelmatiger waterbeheer en waterketenbeheer. De kwaliteit van het beheer moet worden vergroot tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Het bestuursakkoord water is opgebouwd uit vijf elementen:

1. Heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte
2. Beheersbaar programma voor de waterkeringen
3. Doelmatig beheer van de waterketen
4. Werkzaamheden slim combineren
5. Het waterschapsbestuur

Voor het Watertakenplan is vooral het thema waterketen van belang:

De kern van de afspraken in dit hoofdstuk van het bestuursakkoord zijn de bestuurlijke afspraken van april 2010 tussen VNG en UvW over een doelmatige aanpak van de afvalwaterketen. De afspraken in het bestuursakkoord voor de afvalwaterketen zijn dus een herbevestiging van de bestaande afspraken. De uitdaging ligt bij gemeenten en waterschappen om regionaal invulling te geven aan de afspraken. Hierbij kan het benutten van de kennis en ervaring van drinkwaterbedrijven op specifieke onderdelen van de beheertaken toegevoegde waarde hebben.

In het bestuursakkoord is afgesproken dat regionaal afspraken worden gemaakt over het waar mogelijk benutten van relevante kennis en ervaring. Hierbij gaat het nadrukkelijk ook over het afstemmen van investeringsbeslissingen. Voorwaarde hiervoor is dat alle partijen open en transparant zijn over de meerjarenprogrammering en de kansen die zich voordoen bij de inrichting van de openbare ruimte optimaal worden benut.

2.9 Nationaal Waterplan

Het Nationaal Waterplan (NWP) is het Rijksplan voor het waterbeleid voor de periode 2009-2015. Het NWP beschrijft welke maatregelen genomen moeten worden om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden en om de (economische) kansen die water biedt te benutten. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegen overstromingen. Daarnaast is er aandacht voor voldoende en schoon water en de manieren waarop water kan worden gebruikt.

Stroomgebiedbeheerplannen zijn een bijlage van het Nationaal Waterplan. De stroomgebiedbeheerplannen geven aan hoe de waterkwaliteit in een bepaald gebied kan worden verbeterd. Nederland is verdeeld over 4 stroomgebiedsdistricten: De Rijn, Maas, Schelde en de Eems.

2.10 Notitie Riolerings van het BBV – november 2014

In november 2014 heeft de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een nieuwe notitie riolerings uitgebracht. Met deze notitie verduidelijkt zij het onderscheid tussen voorzieningen en reserves. Bovendien bevestigt de commissie dat investeringen geactiveerd moeten worden, maar gemeenten ze vervolgens zowel langjarig afgeschreven kunnen afschrijven als op de voorziening kunnen afboeken. Uitgebreide informatie is te vinden op <http://www.riool.net/-/nieuwe-verhelderende-bbv-notitie-riolerings>

3 Regionaal beleidskader

3.1 Regionaal Meerjarenprogramma Rijn-Oost en KRW agenda 2016-2021

De samenwerking die is ontstaan bij het opstellen van het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de KRW is na 2009 binnen het stroomgebied Rijn-Oost voortgezet. In het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) is overeenstemming bereikt over de wateragenda voor de periode 2010-2015.

Er is een Meerjarenprogramma 2010-2015 opgesteld waarin de gezamenlijke wateragenda is benoemd. In de wateragenda van Rijn-Oost zijn de volgende thema's geagendeerd:

- Uitvoering Stroomgebiedbeheerplan 2010-2015
- Planvorming Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021
- Uitvoering NBW/WB21

Naast uitvoering richt het programma zich ook op monitoring en planvorming. Inmiddels is dit programma afgerond. In de afgelopen jaren heeft het programma van het RBO zich verbreed tot de onderwerpen: waterveiligheid, GGOR, Natura 2000, waterketen en veranderende wetgeving.

De KRW Agenda 2016-2021 geeft de stand van zaken, uitgangspunten, doelen en maatregelen voor de periode 2016-2021. De samenwerking in Rijn-Oost wordt binnen dit programma voortgezet.

3.2 Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie beschrijft welke richting de provincie Overijssel inslaat voor de komende tientallen jaren op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling, economie, milieu en water. De leidende thema's voor alle beleidskeuzen binnen deze visie zijn ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en sociale kwaliteit.

Vrijwel alle beleidsonderdelen hebben raakvlakken met het waterbeleid. Waar mogelijk geschiedt de uitvoering van het waterbeleid dan ook geïntegreerd met de andere doelstellingen. Het integrale karakter van de Omgevingsvisie betekent dat het meteen ook het wettelijk verplichte Regionaal Waterplan van Overijssel is. De provincie heeft het waterbeleid uitgewerkt rond vijf centrale thema's:

- Veiligheid - bescherming tegen het water, samen met Rijk, waterschappen en gemeenten.
- Schoon en gezond water – een goede drinkwatervoorziening, goed functionerende ecosystemen en realisatie van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water, uiterlijk in 2027.
- Gebruik van water – water als productiefactor voor de landbouw en andere productieprocessen.
- Water als waardevol element – verbeteren van waterkwaliteit, belevingskwaliteit en recreatieve waarde door verbetering van inrichting van het Overijsselse landschap.
- Sturing waterbeleid – Over de rol van de provincie in het waterbeleid.

Naast de omgevingsvisie heeft de provincie beleid op het gebied van vaarwater, grondwater en de winning van drinkwater. Voor nadere informatie zie <http://www.overijssel.nl/thema's/water/>.

3.3 Gebiedsontwikkeling Uffelte-Ruinen

Het waterschap Reest en Wieden, provincie Drenthe en de gemeenten Westerveld en De Wolden werken gezamenlijk aan het project Gebiedsontwikkeling Uffelte - Ruinen. Zij zoeken in dit gebied naar mogelijkheden voor waterberging om bij extreme weersomstandigheden wateroverlast in Zuidwest Drenthe te voorkomen. De ligging van Uffelte-Ruinen, aan de rand van het Drents Plateau, maakt dat juist dit gebied geschikt is om tijdelijk water te bergen.

Door klimaatsverandering zal het in de toekomst steeds natter worden. In extreem natte perioden kan het water uit de Oude Vaart en de Wold Aa onvoldoende worden afgevoerd. Waar moet het overtollige water tijdelijk opgevangen worden?

Het creëren van mogelijkheden voor waterberging biedt ook kansen om de huidige waterhuishouding voor zowel landbouw als natuur te verbeteren én mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen.

4 Beleidskaders partners Fluvius

4.1 Gemeenten

De belangrijkste beleidskaders van de gemeenten worden gevormd door de voorgaande Gemeentelijke Rioleringsplannen, de Waterplannen en een aantal individuele plannen zoals regenwaterstructuurplan, grondwaterbeleidsplannen. In hoofdstuk 2 en 3 van de specificatie worden deze plannen benoemd en geëvalueerd.

Kadernotitie Inrichting, Beheer en Onderhoud van stedelijk water

Binnen Fluvius is de afgelopen jaren eenduidig beleid ontwikkeld voor inrichting, beheer en onderhoud van stedelijk water. Dit beleid is vastgelegd in de Kadernotitie IBO Stedelijk Water. Deze kadernotitie is een handreiking voor een goede taakverdeling van Inrichting, Beheer en Onderhoud van stedelijk water tussen waterschap en gemeenten.

De beleidsnotitie Water Raakt! (zie 4.2) bevat een lijst van maatregelen die een grote samenhang heeft met de gemeentelijke watertaken en IBO Stedelijk Water. De belangrijkste onderwerpen waaraan gewerkt wordt zijn:

- Streefbeelden
- Baggeren
- Kwantitatieve en kwalitatieve relatie (knelpunten) tussen riolering en watersysteem
- Klimaatadaptatie
- Betrekken inwoners en bedrijven

De laatste drie activiteiten zijn opgenomen in het programma Fluvius in het hoofddocument (in onderdeel 8 Watersysteem), omdat deze een gezamenlijke aanpak vergen. In het programma worden ze nader toegelicht. De onderwerpen streefbeelden en baggeren vragen meer 1 op 1 maatwerk tussen het waterschap en de afzonderlijke gemeenten. Deze onderwerpen zijn opgenomen in de specificaties.

4.2 Waterschap Reest en Wieden

Waterbeheersplan

Iedere zes jaar stelt het waterschap een Waterbeheerplan op. Dit beleidsdocument beschrijft hoe het Waterschap invulling geeft aan zijn taken. Ook de steeds belangrijker wordende rol van water in relatie tot ruimtelijke ordening en regionale economie is in het beleid van het waterschap opgenomen. Deze ontwikkelingen vragen om een integrale aanpak en flexibiliteit, waarbij goed wordt samenwerkt met andere organisaties. De kernopgave

is de zorg voor voldoende en schoon water en bescherming tegen overstromingen in een veranderend klimaat, met onzekere maar waarschijnlijk grote gevolgen voor watersystemen. De rol van het waterschap ontwikkelt zich van louter taakgericht naar meer omgevingsgericht. Het Waterschap zal zijn aandacht niet alleen meer richten op de traditionele taken waterkwantiteit, waterkwaliteit en waterzuivering, maar steeds meer op integrale gebiedsontwikkeling. De inzet van het waterschap is gericht op een duurzaam waterbeheer, dat bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving en versterking van de regionale economie.

Zuiveringsvisie

Waterschap Reest en Wieden heeft gelijk met het watertakenplan een zuiveringsvisie opgesteld, die als specificatie bij dit plan is gevoegd. Hierin schetst het waterschap een langetermijnvisie waarin energie, grondstoffen en hergebruik van water het perspectief vormen. Dit perspectief vraagt om een transitie van de huidige behandeling van afvalwater naar een grondstoffenfabriek. Dit perspectief is één van de uitgangspunten van het Watertakenplan.

Water Raakt!

De beleidsvisie Water Raakt! is een visie op samenwerking binnen het stedelijk waterbeheer tussen waterschap en gemeenten. De waterschappen binnen Rijn-Oost hebben Water Raakt! opgesteld. Deze beleidsnotitie richt zich op inwoners, gemeenten en betrokkenen bij stedelijk waterbeheer. In de notitie worden de rollen en taken van beide benoemd. Het bevat visie, beleid en maatregelen. Het waterschap heeft aan Water Raakt! een maatregelentabel toegevoegd waarin ze haar activiteiten beschrijft. Deze visie ligt mede ten grondslag aan het watertakenplan. De ontwikkeling van het stedelijk waterbeleid kan tot verschuivingen van de rioolheffing naar de watersysteemheffing van het waterschap leiden. Door bijvoorbeeld regenwater af te koppelen wordt het riool minder belast en moeten meer maatregelen worden genomen in het stedelijk watersysteem.

Programma stedelijk water

Dit programma omvat de concrete activiteiten en maatregelen die het waterschap in de komende planperiode gaat uitvoeren. Dit programma is onderdeel van de specificatie van het waterschap, dat onderdeel vormt van het watertakenplan.

Bijlage 3 Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

De systematiek van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden (DoFEMaMe) is essentieel bij het opstellen van het GRP. Het toetsen van de doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de in de afgelopen periode geleverde prestaties en de verantwoording van de voor de komende periode benodigde middelen. Zo kunnen we als organisatie continu leren en verbeteren, zoals ook assetmanagement beoogt.

Inmiddels is de systematiek al ruim twee decennia gemeengoed bij de rioolbeheerders in Nederland. Vanaf het begin waren de doelen een beschrijving van het gewenste gedrag van de riolering en de rioleringsobjecten. De functionele eisen zijn daarbij de voorwaarden waaraan de infrastructuur moet voldoen om de doelen te bereiken.

Door de verbreding van de rioleringszorg naar de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater zijn de doelen losser komen te staan van de infrastructuur zelf en meer gericht op dienstverlening en de maatschappelijke prestaties. Toch blijkt de 'oude' DoFEMaMe-systematiek goed bruikbaar om de zorgplichten te vertalen naar concreet meetbare effecten. Namelijk door de doelen niet langer te beperken tot een beschrijving van het gewens-

te systeemgedrag, maar van het beoogde effect. Daarmee vormt de systematiek 'nieuwe stijl' het beoordelingskader voor de wijze waarop we de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater invullen.

Het implementeren van DoFEMaMe2.0 vraagt een verder gaand volgen van het functioneren van de riolering waardoor doelmatiger maatregelen getroffen kunnen worden.

In het watertakenplan is de DoFEMaMe 2.0 methode centraal gesteld bij de uitwerking van de zorgplichten. In hoofdstuk 2 is een bestuurlijke samenvatting opgenomen, in deze bijlage worden de doelen specifiek en meetbaar gemaakt voor toepassing op de dagelijkse uitvoering van de gemeentelijke watertaken. In de tabel op de volgende bladzijden is dit uitgewerkt.

✓ Onderdeel rapporteren (bestuur/management)

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Doel 1: Duurzame bescherming volksgezondheid.		
Geen (onaanvaardbaar) gezondheidsrisico	1. Risico op besmetting met watergerelateerde ziektes door blootstelling aan riool- of regenwater is laag: ¹ i. Afvalwater van alle percelen wordt ingezameld en via riolering naar de zuivering getransporteerd, tenzij dat niet doelmatig is ii. Er komen geen nieuwe gemengde overstorten bij iii. Geen langdurige water-op-straat in woonbuurten	i. Alle percelen zijn aangesloten op riolering of IBA of gelijkwaardig ii. Verbeterd Rioleringsplan iii. Gebruik gevalideerd rekenmodel voor riolering iii. Klachten en meldingen GGD na gebeurtenissen Zolang kennis over volksgezondheidsrisico's beperkt is en daarmee niet inzichtelijk is nader onderzoek nodig
	✓ 2. In het openbaar gemeentelijke gebied voldoen de rioleringsobjecten aan de MIC- waarde (Minimum Inhibitory (remmende) Concentration) voor H2S	1. Alleen onderzoek naar aanleiding van klachten 2. Meting m.b.v. H2S-meters

¹ Voor de maatstaf geldt dat op dit moment onvoldoende inzicht is in het werkelijk effect. Omdat er geen aanwijzingen zijn dat er problemen zijn met deze functionele eis is geen maatstaf gedefinieerd maar wordt landelijk onderzoek gevolgd. Als er meer duidelijkheid komt zullen de resultaten van dat onderzoek worden opgenomen in het beleid.

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Doel 2: Voorkomen van wateroverlast		
Riolering: Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door wateroverlast	✓ a. De maatstaf is gebaseerd op 2 uitgangspunten: i Water-op-sstraat/hinder toetsing of ontwerp van systeem voldoet aan het ontwerpcriterium: 1 keer per 2 jaar water op straat (bui08 uit LR) ii Wateroverlast en schade water-op-sstraat mag niet leiden tot water in woningen of panden behalve bij zeer extreme neerslaggebeurtenissen (herhalingstijd groter dan 100 jaar)	i. Controle met behulp van gevalideerd rekenmodel, waarin fysieke kenmerken van stelsel (berging, overstorten, pompcapaciteit en structuur) en afvoerend oppervlak (hoeveelheid, type en hoogteligging) zijn gecontroleerd In dit model is ook het stedelijk oppervlaktewater opgenomen voor zover het van invloed is op het functioneren van de riolering ii. Voor de toetsing van wateroverlast en schade dient het model te zijn aangevuld met de hoogtematen uit de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN) 2.0. ii. Controle of water-op-sstraat en wateroverlast uit het model worden bevestigd door het klachten- en meldingsysteem
	✓ b. Vervuiling Wortelingroei, obstakels en slibophoping in het riool beïnvloeden het hydraulisch functioneren niet waarneembaar ²	Klachten en meldingen
	c. Voldoende hoge bouwpeilen bij nieuwbouw	i. Waterparagraaf in bestemmingsplan ii. AHN2.0 voor toetsing of maaiveldinrichting klimaatbestendig is

² Toestandsaspecten voor afstroming moeten onderzocht worden op relevantie en ernst. Onderzoek Levensduur geeft aanzet. De wijze waarop dit wordt verwerkt bij beoordeling in beheerbestanden moet verder worden uitgewerkt.

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Grondwater: Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door grondwateroverlast	✓ Grondwaterstand die behoort bij de aan het perceel gegeven bestemming ³	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kies gebied specifieke norm voor over- en onderlast afhankelijk van de aan de grond gegeven bestemming 2. Toets op klachten (bij > 5 oorzaak onderzoeken) 3. Toets op metingen waterstand - duur frequentie relaties 4. Gebruik risicokaart op voor over- en onderlast op specifieke locaties
Doel 3: Voorkomen van hinder		
Instabiliteit: Constructie voldoende stevig om functie bovenliggend maaiveld te garanderen	✓ Gemiddeld aantal keer per jaar instorting (buis of put) < 2 per 100 km	Registratie klachten en meldingen
Bereikbaarheid: Minimale overlast door werkzaamheden	✓ Aantal klachten < 5% aantal betrokken aansluitingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Informatie buitendienst
Verstopping: Minimale verstopping huisaansluitingen door vervuiling van het hoofdriool	✓ Aantal klachten < 1% aantal eenheden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Nader onderzoek oorzaak verstopping
Riolering: Voorkomen verslechtering functioneren riolering door (verkeerde) inrichting van de Openbare ruimte	<p>Geen constructies (bomen, ondergrondse afvalinzameling, enz) nabij riolering</p> <p>✓ Anders inrichten van het maaiveld mag niet tot verslechtering functioneren riolering en systemen leiden</p>	<p>Constructies (bomen, ondergrondse afvalinzameling, enz) worden niet binnen normafstand geplaatst</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analyse water-overlast m.b.v. rekenmodel 2. Uitvoeren maaiveldanalyse tijdens extreme neerslag 3. Uitvoering klachtenanalyse na extreme neerslag

³ Niet standaard grondwaterstanden meten. Ontwateringsdiepte vaststellen naar type gebied. Tevens moet de gemeente het funderingstype in beeld hebben.

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Doel 4: Voorkomen van milieuschade		
Watersysteem: Emissies uit riolering hebben geen nadelig effect op gezond watersysteem, maatgevend waterkwaliteitscriterium volgt watersysteemanalyse (O2 dip, eutrofiering, slibophoping)	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voer een watersysteemanalyse uit 2. Gemeente en waterschap formuleren samen ambities voor watergangen 3. Bepaal knelpunten a.d.h.v. Waterkwaliteitsbeleid Rijn Oost ⁴ 4. Onderzoek mate en oorzaak knelpunt 5. Bepaal maatregel
Watersysteem: Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op waterkwaliteit	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor Toepassing verbeterde septic tank	Bepaal knelpunten a.d.h.v. Waterkwaliteitsbeleid Rijn Oost
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit theoretisch	Capaciteit is DWA + poc	Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit in praktijk	<p>✓ Werkpunt pomp is 50-130% van theoretische capaciteit</p> <p>Beperkt aantal storingen gemalen; storingen zijn binnen 24 uur (provisorisch) opgelost, afhankelijk van functie en uitvoering gemaal</p>	<p>Gemalen met debietmeter: gemeten verpompt debiet gedeeld door het verpompt debiet dat geleverd had moeten worden afhankelijk van instellingen gemaal</p> <p>Gemalen zonder debietmeter: volumetest⁵</p> <p>Metingen in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken in KPI's</p> <p>Meting in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken⁶</p>
Transporteren afvalwater: Voorkomen dat afvalwater vermengd wordt met "vals" schoon waterwater	Werkelijke DWA afvoer < 130% theoretische afvoer	Debiet gemalen meten, theoretisch debiet bepalen analyses uitvoeren

⁴ Bij het doorlopen van de stappen uit "Waterkwaliteitsspoor Rijn Oost - Vijf sporen naar een spoorboek" stellen gemeente en waterschap gezamenlijk ambities vast m.b.t. het oppervlakte water, vervolgens wordt bepaald waar zich de (mogelijke) knelpunt bevinden. Hiervoor kunnen bestaande studies (Waterplannen, BRP ect.) en kennis uit de organisatie. Per knelpunt wordt onderzocht wat de oorzaak (hoeft niet altijd riolering te zijn) is en de mogelijk te nemen maatregel is.

⁵ Aanleiding is melding of klacht

⁶ Nader uit te werken in bedrijfsplan gemalen

<i>Functionele Eisen</i>	<i>Maatstaven</i>	<i>Meetmethoden</i>
Bodemlozingen: Inzamelen en transporteren vrijkomend afvalwater emissies naar bodem of grondwater hebben geen nadelig effect	1. Exfiltratie van DWA uit riolering mag geen (ecologische) schade veroorzaken 2. Bij afkoppelen hemelwater mag geen bodemverontreiniging ontstaan 3. Er mogen geen lekkages voorkomen bij persleidingen	Gebruik risicomanagement methode
Bodemlozingen: Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op de bodem	Eisen volgend uit Bodembeschermingsbeleid	Gebruik risicomanagement methode

Doel 5: Klantvriendelijke en kosteneffectieve organisatie.

Klantvriendelijke benadering	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Correcte, snelle en accurate afhandeling van klachten, meldingen en vragen <p>Afhandeling conform afspraken gemeentelijke klachtenregeling</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Registratie klachten en meldingen 2. Managementrapportage
Transparante bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rioleringsbeheer wordt qua werkzaamheden en kosten zo veel mogelijk gescheiden van andere infrastructuur gehouden Kosten zijn te herleiden ✓ Inzicht in prognose rioolheffing en lasten 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Administratie 2. Managementrapportage 3. Evaluatie GRP 1. Kostendekkingsplan 2. Administratie 3. Managementrapportage
Tijdige en volledige communicatie	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aantal klachten over communicatie < 1% 	Registratie klachten en meldingen

Bijlage 4 Kostendekkingsplan

Bedragen in €

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomsten						
Aantal aansluitingen op riolering	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000
Rekentarief rioolheffing	248,75	251,24	253,75	256,29	258,85	261,44
Overige opbrengsten (inkomsten)	229.571	231.867	234.185	236.527	238.893	241.281
Totaal (A)	5.453.321	5.507.854	5.562.933	5.618.562	5.674.748	5.731.495
Uitgaven						
<i>Bestaande kapitaallasten</i>						
Bestaande kapitaallasten tot en met 2015	2.357.317	2.309.696	2.253.687	2.159.414	2.098.589	1.985.352
<i>Nieuwe kapitaallasten (investeringen excl. BTW)</i>						
Kapitaallast afschrijving Lineair	-	50.116	105.399	155.491	263.841	296.216
Rente component	55.655	119.757	169.794	218.626	281.648	348.315
Subtotaal	55.655	169.873	275.193	374.117	545.489	644.531
Subtotaal kapitaallasten	2.412.972	2.479.569	2.528.881	2.533.531	2.644.078	2.629.883

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatie						
Volgens Exploitatie gemeente	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186
	-	-	-	-	-	-
Subtotaal exploitatie	3.255.316	3.286.186	3.256.186	3.306.186	3.366.186	3.136.186
<i>Subtotaal uitgaven</i>	<i>5.668.288</i>	<i>5.765.755</i>	<i>5.785.067</i>	<i>5.839.717</i>	<i>6.010.264</i>	<i>5.766.069</i>
Voorziening riolering	24.967-	257.900-	222.134-	221.155-	335.517-	34.573-
Bestemmingsvoorziening exploitatie Riolering	190.000-					
Totaal	5.453.321	5.507.854	5.562.933	5.618.562	5.674.748	5.731.495

	Planperiode 2016-2021					
Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand Voorziening investeringen						
Stand voorziening begin jaar	1.343.000	1.318.033	1.060.133	837.999	616.844	281.328
Toename/afname voorziening tijdens jaar	24.967-	257.900-	222.134-	221.155-	335.517-	34.573-
Stand voorziening eind jaar	1.318.033	1.060.133	837.999	616.844	281.328	246.754
Stand Bestemmingsvoorziening exploitatie Riolering (voorziening exploitatie)						
Stand voorziening begin jaar	190.000	-	-	-	-	-
Toename/afname voorziening tijdens jaar	190.000-	-	-	-	-	-
Stand voorziening eind jaar	-	-	-	-	-	-
Investerings						
Investering per jaar						
Investering afschrijving 60 jaar exclusief BTW	1.280.950	1.591.000	1.191.500	1.216.500	1.764.500	1.942.500
Investering afschrijving 30 jaar exclusief BTW	-	-	-	-	-	-
Investering afschrijving 15 jaar exclusief BTW	431.500	431.500	453.500	441.500	438.500	405.000
<i>Subtotaal netto investeringen per jaar</i>	<i>1.712.450</i>	<i>2.022.500</i>	<i>1.645.000</i>	<i>1.658.000</i>	<i>2.203.000</i>	<i>2.347.500</i>

Bijlage 5 Kostenoverzicht

Bedragen in €

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Doorbelasting	Doorbelasting OW	1.001.046	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914	1.001.914
	Doorbelasting OS	12.920	12.922	12.922	12.922	12.922	12.922	12.922
	Doorbelasting REO (Stedenbouwkundige)	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900
	Bijdragen vegen wegen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
		1.031.866	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736	1.032.736
Riolering (algemeen)	Elektra	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000
	Recognities	700	700	700	700	700	700	700
	Waterverbruik	750	750	750	750	750	750	750
	Datakosten	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	Overige kosten (waterregisseur en regulier overleg)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	Kwijtschelding van (belasting(heffingen))	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000
	Abonnementen & beheerpakket	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
	Zandfilter (bijdrage aan waterschap)	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000		
		374.450	374.450	374.450	374.450	374.450	344.450	344.450

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Riolering (onderzoek)								
<i>Beheer</i>	berekeningen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	mutatie beheersysteem	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	reiniging en inspectie	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
	onderzoek foutieve aansluitingen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
		155.000	155.000	155.000	155.000	155.000	155.000	155.000
Riolering (planvorming)								
<i>Beleid</i>	operationeel programma riolering	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	operationeel programma water	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	watertakenplan	-	-	-	-	30.000	10.000	-
	verbrede rioolplannen	-	-	-	50.000	50.000	50.000	50.000
		50.000	50.000	50.000	100.000	130.000	110.000	100.000

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Riolering (onderhoud)	Overige uitbestede werkzaamheden	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Onderhoud</i>	reinigen en herstellen straatkolken	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	onderhoud drainage / infiltratievoorzieningen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	wortels verwijderen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	onderhoud gemalen	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
	onderhoud minigemalen/persleidingen	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
	onderhoud randvoorzieningen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	onderhoud overstorten	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
	onderhoud zinkers	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
	repareren hoofdriolering	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	repareren aansluitleidingen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	onderhoud IBA's en helofytenfilters	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	onderhoud duikers	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
	aanpak wateroverlast	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	NEN-Keuring gemalen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
		530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000	530.000
Watersysteem	Baggeren	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000	475.000
<i>Onderhoud én investeringen</i>	Vervangen beschoeiingen	600.000	600.000	600.000	600.000	600.000	300.000	300.000
	Dekking uit algemene middelen beschoeiingen	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-50.000	-50.000
<i>(investeringen niet kapitaliseren)</i>	Onderhoud beschoeiingen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
	Inspectie beschoeiingen	-	30.000	-	-	30.000	-	-
	Bijdrage aan waterschap	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
	Maaien en onderhouden sloten	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000	134.000
		1.114.000	1.144.000	1.114.000	1.114.000	1.144.000	964.000	964.000

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lozing/uitstoot van afvalwater								
	Afkoppelen verhard oppervlak							
	<i>Steenwijk-West</i>							
	- Jan van Riebeeckstraat							210.000
	- Admiraal de Ruyterstraat					54.000		
	- Jan Steenstraat				60.000			
	- Paul Krugerstraat + Rembrandtstraat						225.000	
	- Bloemstraat	87.750						
	- Gasthuislaan		225.000					
	- Bilderdijkstraat		45.000					
	<i>Blokzijl</i>							619.500
	<i>Vollenhove</i>						652.500	
	<i>Torenlanden</i>					670.500		
	<i>Eesveen</i>				90.000			
	Vervangen overstortloggers	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	-	
	Maatregelen foutieve rioolaansluitingen	-	25.000	-	25.000	-	25.000	
		112.250	319.500	24.500	199.500	749.000	902.500	829.500
Wateroverlast	vanuit riolering/vanuit oppervlaktewater							
	stedelijke wateropgave							
	<i>De Hare - Verbeteren afstroming</i>		100.000					
	maatregelen waterplan							
	Loggers grondwatermetingen	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	-	-
		7.000	107.000	7.000	7.000	7.000	-	-

Omschrijving	Omschrijving uitvoeringsplan 2015	Budgetten kwalitatief						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vervangingen vrijverval riolering	Cyclische vervanging vrijverval riool							
	Kwalitatief vervangen vrijverval riool	1.150.000	1.150.000	1.150.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
	Vorbereidingskrediet (3% volgend jaar)	34.500	34.500	30.000	30.000	30.000	30.000	27.000
	Nazorg krediet (1% vorige jaar)	8.700	11.500	11.500	11.500	10.000	10.000	10.000
		1.193.200	1.196.000	1.191.500	1.041.500	1.040.000	1.040.000	1.037.000
Vervangingen drukriolering	E+W Gemalen	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
	Bouwkundig gemalen	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingen randvoorzieningen	Electro./mech. Randvoorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingen IBA's / helofytenfilters	Vervangingen	-	-	22.000	10.000	7.000	5.000	-

Bijlage 6 Vergelijking rioolheffing gemeenten

De rioolheffingen van de zes gemeenten verschillen. Dit heeft verschillende oorzaken. In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt waar mogelijke verschillen liggen. Onderstaande grafiek geeft de rioolheffing van 2013, 2014 en 2015 per Fluvius-gemeente weer.

Diverse aspecten zorgen voor verschillen in hoogte en in de opbouw van de rioolheffing. Zoals de toerekening van kosten. Toerekening van bijvoorbeeld BTW, veegkosten, kolkenzuigen, baggeren, vervangen van beschoeiing verschilt per gemeente. Ook hoeveel kosten van de bovenliggende verharding worden toegerekend aan de rioolheffing: maximaal of minimaal? Per gemeente kan dit verschillen.

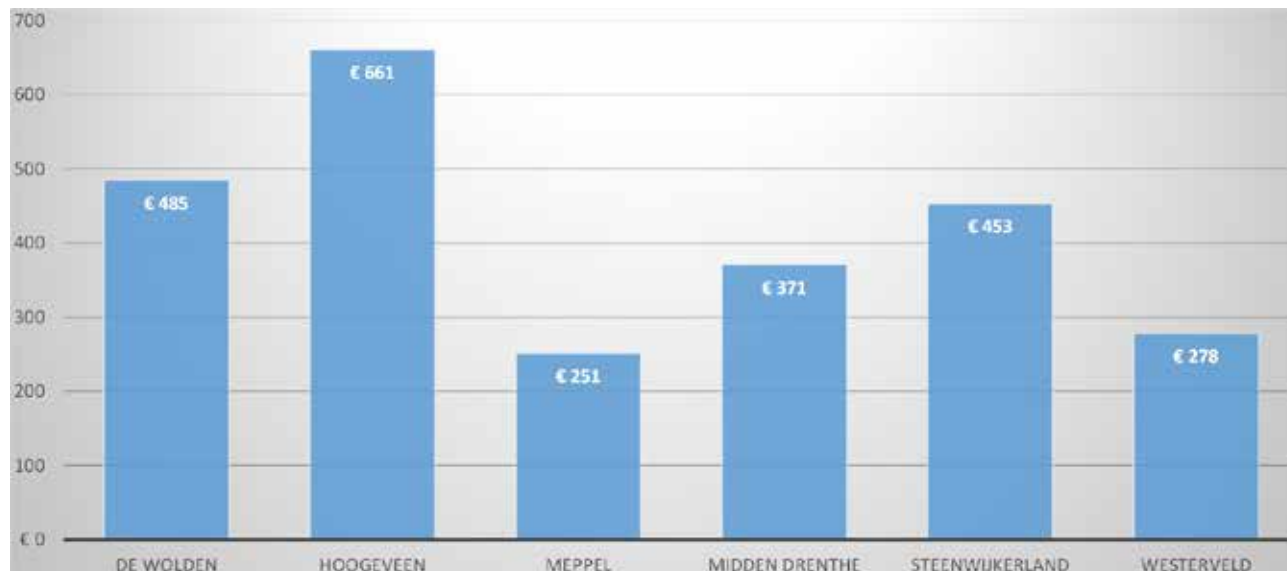
Hoeveel meter riool is er per heffingseenheid. Als de gemeente heel groot is, maar weinig inwoners heeft, is het een logisch gevolg dat de kosten per inwoner hoger liggen. De eerste grafiek op de volgende bladzijde geeft een overzicht voor de zes gemeenten.

Een ander aspect dat van invloed is op het verloop van de rioolheffing is of er sprake is van groei of krimp. Dit is met name van invloed op het toekomstperspectief. Het areaal zal niet mee krimpen en de aanleg van nieuw riool (zijn de uitbreidingen) wordt veelal betaald uit de grondexploitatie - dus dat geeft op korte termijn geen (substantiële) extra lasten maar wel extra heffingsinkomsten.

Rioolheffing per gemeente over 2013, 2014 en 2015

Ook de lopende kapitaallasten en geplande investeringen voor de toekomst zijn van grote invloed op de totale lasten en daarmee op de hoogte van de rioolheffing. Hoeveel is er al geïnvesteerd de afgelopen jaren en wanneer vallen er kapitaallasten vrij? Noodzakelijke maatregelen die al zijn uitgevoerd hebben nu een fors aandeel in de rioolheffing, dat geldt ook voor rioolvervangingsprojecten die zijn uitgevoerd. De tweede grafiek geeft een overzicht van de lopende kapitaallasten (jaar 2015) teruggerekend naar één heffingseenheid. In deze grafiek valt op, dat gemeente Westerveld geen kapitaallasten heeft door het toepassen van het ideaalcomplex (investeringen worden direct gedekt uit de inkomsten van de rioolheffing in hetzelfde jaar).

Kosten per inwoner per gemeente

Bedragen in €

Kapitaallasten per heffingseenheid

Bedragen in €

Bijlage 7   Verbrede Rioolplannen Steenwijkerland

Voor detailinformatie over de uitleg van de riolering in de gemeente Steenwijkerland wordt verwezen naar de Verbrede Rioolplannen. Het waternetplan is gebaseerd op de inhoud van deze plannen. Zij vormen de broninformatie en bevatten alle gegevens over de verschillende deelgebieden, inclusief gegevens over overstorten, uitlaten, randvoorzieningen, gemalen en tekeningen van de stelsels.

<i>Verbreed Rioolplan</i>	<i>Datum</i>
Belt-Schutsloot	11 maart 2015
Blankenham	7 december 2009
Blauwe Hand	8 december 2011
Blokzijl	30 oktober 2013
Cornelisgracht	8 december 2011
Eesveen	3 december 2013
Giethoorn-Noord	8 december 2011
Groot Verlaat	21 juni 2011
Hylkemaweg	8 december 2011
Kuinre	29 november 2013
Meppel	24 maart 2010
Noordelijk Persriool	12 maart 2015
Oldemarkt	27 september 2011
Ossenzijl	11 maart 2015
Paasloo	7 december 2009
Scheerwoude	11 maart 2015
Steenwijk	11 maart 2015
Steenwijkerwold	21 januari 2014
Vollenhove	6 mei 2010
Willemsoord	11 maart 2015
Zuidelijk Persriool	11 maart 2015

Bijlage 8 Reacties instanties

Bijlage 9 Besluiten gemeenteraden en dagelijks bestuur

Colofon

De werkgroep Fluvius bestond uit:

Gemeente De Wolden

Harry Dolfing

Gemeente Hoogeveen

Maike Hamstra

Gemeente Meppel

Arie van Pelt

Gemeente Midden-Drenthe

Wiebe Oosterhof

Gemeente Steenwijkerland

Frans de Graaf

Gemeente Westerveld

Johan Burgman

Waterschap Reest en Wieden

Hans Geerse, Henk H. Post, Luitzen Jager
en Jaap Woudstra

Productie watertakenplan:

Teksten:

Jeroen Niezen (Asopos Consult)

Jan Hartemink (Hartemink RWA)

Kostendekkingsplannen:

Diane Krijt-Schepers (Ingenieursbureau DKS)

Verbeelding en lay-out:

Mieke Bos (ROMiek)